

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra anglistiky a amerikanistiky

MARTA BAKALÍKOVÁ

Studijní obor: anglická a francouzská filologie

**ANALYSIS AND TRANSLATION
OF
RUSSELL BANKS'S SHORT STORY DJINN**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Zehnalová, Ph.D.

OLOMOUC 2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne 15. 12. 2009

.....

Děkuji Mgr. Jitce Zehnalové, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce, trpělivost a cenné připomínky.

Obsah:

1 Úvod	5
1.1 Záměr	5
1.2 Volba textu k rozboru a překladu	5
2 O autorovi	6
3 O povídce Djinn	6
4 Překlad	8
5 Analýza překladu	40
5.1 Teoretická část	40
5.1.1 Teoretický přístup	40
5.1.2 Překladačský proces podle Nordové	42
5.1.3 Analýza zdrojového textu a profil cílového textu	43
5.1.4 Hlavní faktory	45
5.2 Praktická část	46
5.2.1 Analýza kompozice textu	46
5.2.2 Volba jazykových prostředků a praktická řešení problémů překladu...	48
5.2.2.1 Sociokulturní kontext	48
5.2.2.2 Gramatika	53
5.2.2.3 Slovní zásoba	57
6 Shrnutí získaných poznatků	60
7 Závěr	61
8 Works cited	62
9 Summary	63
10 Anotace	68

1 Úvod

1.1 Záměr

Dobrá kniha si vždycky najde čtenáře. Platí to i naopak. Našla jsem dobrou knihu. Zbývá překonat co nejlépe jazykovou bariéru. Originální a kompletní texty povídek nebo románů Russella Bankse se na internetu vyskytují jen ojediněle, většinou jen jako náhled do knihy v nabídkách webových stránek četných nakladatelství. Ty mě zaujaly natolik, že jsem si jednu jeho knihu objednala a zakoupila. Byla to úspěšná sbírka povídek *The Angel on the Roof* (2000) z nakladatelství Vintage.¹ Snažila jsem se v knihovnách najít překlady do češtiny této, nebo i některých jeho dalších knih, ale bez úspěchu. Některé Banksovy povídky vyšly v anglické verzi časopisu *Esquire*. Obrátila jsem se tedy s prosbou o informaci na českou i americkou redakci. V obou pochybovali, že by Banksovy povídky byly přeloženy do češtiny. Protože není pochyb o kvalitách autora, zejména jeho povídek, jediným důvodem podle mého názoru, proč ještě Russell Banks nezakotvil v povědomí čtenářů, je právě nedostatek překladu jeho děl.

Rozhodla jsem se proto ve své bakalářské práci analyzovat a přeložit jednu povídku z této jeho úspěšné sbírky *The Angel on the Roof* (2000). V teoretické části popíšu přístupy a metody překladu. V praktické části se zaměřím na zvládnutí úskalí přenosu smyslu a významu z výchozího do cílového textu a řešení problémů s tím spojených. V závěru zhodnotím přínos uplatnění teoretického přístupu.

1.2 Volba textu k rozboru a překladu

Sbírka *The Angel on the Roof* (2000) obsahuje třicet jedna povídek. Vybrala jsem si právě první. K povídce *Djinn* má její autor Russell Banks bezpochyby mimořádný vztah, o čemž svědčí poznámky v úvodu knihy o zvláštním setkání jeho matky

¹ Russell Banks, *The Angel on the Roof* (2000; London: Vintage, 2001).

s bezdomovcem. Jednoho dne v restauraci oslovila neoholeného, špinavého a otrhaného muže, ale ten jí nerozuměl. Russelova matka se bála mu to zopakovat a z restaurace odešla. Další dny ho tam hledala, ale on už se neobjevil. Russell Banks se zeptal matky, v čem vidí pointu. Odpověděla mu, že jí bylo toho bezdomovce líto.²

Tento motiv Banks dokonale rozvinul ve své povídce *Djinn*. O podobnosti Djinna s bezdomovcem není pochyb. Děj příběhu umístil do fiktivní země Katongy někde v Africe, pro čtenáře neznalého zeměpisu tak přesvědčivě, že ani na chvíli nepochybuje, že „Katonga“ existuje. Ale zároveň cítí, že se to může odehrát kdekoliv jinde na světě. Svými dvaceti jedna normo-stránkami cílového textu povídka *Djinn* odpovídá požadavku na rozsah překladu bakalářské práce. Rozmanitost a bohatství jazykových prostředků Russella Bankse jsou dobrým základem pro analýzu.

2 O autorovi

Russell Banks, narozený 28. března 1940 v Newtonu ve státě Massachusetts, je jeden z nejznámějších a také nejuznávanějších současných amerických spisovatelů. Napsal řadu úspěšných povídek a románů a získal si své čtenáře na celém světě. Z nejznámějších románů jmenujme alespoň *Continental Drift* (1985), *Rule of the Bone* (1995), *Cloudsplitter* (1998), *The Sweet Hereafter* (1991) a *Affliction* (1989). Poslední dva romány byly zfilmovány v roce 1997. (S románem a filmem *The Sweet Hereafter* jsem se setkala v zimním semestru školního roku 2008/2009 v předmětu Film and literature na katedře anglistiky Univerzity Palackého v Olomouci.) Mezi jeho sbírky povídek patří například *Searching for Survivors* (1975), *The New World* (1978), *Trailerpark* (1981) a *Success Stories* (1986). Získal řadu ocenění, včetně the John Dos Passos Prize, the American Academy of Arts and Letters Literature Award. V současné době žije v New Yorku a stále tvoří.³

3 O povídce Djinn

Banks o své tvorbě říká: „When people think a story isn't true, when they believe it's only a fiction and not about them, they don't listen to it, they interpret it—as I was doing

² Banks XIX .

³ see Brief Biographies: Russell (Earl) Banks Biography, biografy.jrank.org. 6 December 2009. <<http://biography.jrank.org/pages/4125/Banks-Russell-Earl.html>>.

that morning in my mother's room, as a clue to her psychology, which would let me compare my psychology and, noting the differences, sigh with relief."⁴

Tím obyčejným člověkem je hrdina příběhu, kterého jeho nadřízení poslali do Katongy jako manažera, aby tam zajistil výrobu. Celá povídka *Djinn* má promyšlenou kompozici, která je skutečně postavena jen na jediné zápletky, setkání matky autora s otrhaným člověkem, ovšem v autorově fantazii převyprávěného do strhujícího dramatu. Čtenář nerozliší, kde končí skutečnost a začíná autorova fantazie. Celý příběh je napsán dokumentární formou a zcela realisticky, jakoby se to skutečně stalo. V tom je Banks nepřekonatelný mystifikátor.

Klíčem k rozluštění příběhu může být skutečnost, že vše i na první pohled nepodstatné detaily, se ve vyprávění objeví dvakrát.

Poprvé, jak by se to mohlo v realitě stát a podruhé jsme svědky zase stejné události, ale vyhnané do extrému až na hranici snesitelnosti především proto, aby čtenář pochopil, kam směřují náznaky chování lidí v běžném životě. Manažer přijel do Katongy dvakrát. Během prvního pobytu a prvního setkání s Djinnem se zdánlivě nic mimořádného nestalo. Druhé setkání ve stejné restauraci, kde si objedná druhé pivo, dostane obrátky jako v akčním filmu. Djinn vyleze na balkón, kde ho policista bezprostředně po varování zastřelí. Už to samo o sobě by mohlo být vyvrcholením zápletky, ale to autorovi nestačí. Aby donutil čtenáře vžít se do pocitu druhého, nechá manažera zopakovat výstup na balkón.

Situace se po druhé přesně opakuje, dokonce druhý policista než vystřelí, nazve našeho hrdinu Djinnem, jen s tím rozdílem, že netrefí. Manažerovi se podaří dostat na střechu a tam z nahledu pod tichem noční oblohy odezní drama. V knižní verzi končí příběh hrdinovým konstatováním, že je sám. Ve verzi pro anglické vydání časopisu *Esquire* se vrací domů.⁵

Pro svou analýzu a překlad jsem si vybrala knižní verzi.

⁴ Banks XVII.

⁵ see Russel Banks, "Djinn," *Esquire* 1 July 2000, 5 December 2009
<<http://www.esquire.com/fiction/fiction/djinn-0601>>.

4 Překlad

Pro větší přehlednost jsem pro překlad povídky Djinn zvolila zrcadlovou formu, která se běžně používá v dvojjazyčných publikacích populární beletrie. Protože délka výchozího textu v angličtině zpravidla neodpovídá délce cílového textu v češtině, doplnila jsem prázdné řádky za každým odstavcem podle potřeby tak, aby všechny odpovídající odstavce anglického a českého textu začínaly vždy na stejném řádku.

(Samotný a souvislý text přeložený do češtiny najdete na CD v příloze.)

<p>Djinn</p> <p>Some years ago, before I married and took a position with a company whose entire operation was domestic—before I came home, as it were—I was employed by a Hopewell, New Jersey, company owned by a multi-national consortium based in Amsterdam. We manufactured and sold women’s and children’s high-style rubberized sandals, and our assembly plant was located in Gbandeh, the second largest city in the Democratic Republic of Katonga, then a recently de-Socialized West African nation. With an area the size of Vermont and a population just under that of Spain, Katonga in those Cold War years was a capitalist pawn on the African chessboard and was thus the recipient of vast sums of U.S. foreign aid, which, as usual, financed a thuggish oligarchy of connected families who sent their children to private schools abroad and drove about the country in fleets of Mercedes-Benzes and Land Rovers. Thanks to American military engineers and civilian contractors, roads were paved, electric and gas utilities were reliable, and the Gbandeh airport could handle the air traffic of a city the size of Toronto or, if necessary, launch a fleet of B-52s against targets from Libya to the Seychelles. Also, there was the inevitable undisciplined but well-armed police force that kept order over</p>	<p>Djinn</p> <p>Před několika lety, předtím, než jsem se oženil a přijal práci ve společnosti, která se orientovala na domácí trh, a vrátil se domů, jak se říká, jsem byl zaměstnán u Hopewella v New Jersey, ve společnosti, kterou vlastnilo nadnárodní konsorcium se sídlem v Amsterdamu. Vyráběli jsme a prodávali nejmodernější impregnované dámské a dětské sandály a náš výrobní závod byl umístěn v Gbandeh, ve druhém největším městě demokratické republiky Katongy, tehdy nedávno odsocializovaném západním africkém státě. S rozlohou velikosti Vermontu a s počtem obyvatel téměř jako ve Španělsku, Katonga byla v těch letech studené války kapitalistickým pěšákem na africké šachovnici, a byla tak příjemcem obrovských částek americké zahraniční pomoci, která, jako obvykle, financovala mafiánskou oligarchii propojených rodin, jež posílaly své děti do soukromých škol v cizině a jezdily po zemi v konvojích vozů Mercedes-Benz a terénních automobilech Land Rovers. Díky americkým armádním inženýrům a civilním dodavatelům byly cesty vydlážděné, dodávky elektřiny a paliva spolehlivé, a letiště Gbandeh mohlo zvládnout leteckou dopravu města velikosti Toronta nebo, pokud by to bylo nutné, vypustit flotilu B-52 z Libye proti cílům na Seychelách. Byl tam také nezbytný,</p>
---	---

an impoverished population of displaced rural peasants eager to assemble Western goods for a few dollars a week.

I don't apologize for these conditions, nor do I judge them. Simply, they were, for me, working conditions, just as they were for our Katongan assemblers and managers. History created the conditions, and I, like my African cohorts, saw myself as merely an ordinary man with a small job to do, a job that could have no effect on history one way or the other.

As the newly hired head of the company's research-and-development division, I was obliged early in my tenure to visit our assembly plant in Gbandeh and make the acquaintance of the company representatives and local managers, ostensibly to facilitate future communication between the New Jersey home office and its African outpost, but mainly to evaluate the Katongans' ability to adapt to the fast-changing demands of our sales force. The design and materials for our product were subject to the shifting whims of American and European women and children with disposable incomes and self-images easily manipulated by advertising. We were working, therefore, in a very competitive field. Our people, all our people, from manufacturing and assembly to advertising

nedisciplinovaný, ale dobře vyzbrojený policejní sbor, který udržoval pořádek nad ožebračenou populací vystěhovaných venkovských rolníků horlivých kompletovat západní zboží za několik dolarů týdně.

Nechci se za tyto podmínky omlouvat, ani je odsuzovat. Byly to zkrátka moje pracovní podmínky, právě tak jako pro naše katongské montéry a manažery. Vytvořila je historie, a já se, stejně jako mí afričtí spolupracovníci, považoval za úplně normálního člověka s obyčejným zaměstnáním, které nemohlo mít tak či onak žádný vliv na dějiny.

Jako nově přijatý vedoucí výzkumu a rozvoje pobočky společnosti jsem musel brzy ve svém výkonu funkce navštívit náš montážní závod v Gbandeh a seznámit se s představiteli firmy a místními manažery, údajně abychom usnadnili budoucí komunikaci mezi ústředím v New Jersey a africkou pobočkou, ale hlavně zhodnotili schopnost Katonganů přizpůsobit se rychle se měnícím požadavkům našich prodejců. Design a materiály na náš výrobek podléhaly měnícím se rozmarům amerických a evropských žen a dětí s použitelnými příjmy a jejich představám snadno zmanipulovatelným reklamou. Pracovali jsme tudíž ve velmi konkurenční oblasti. Naši lidé, všichni naši zaměstnanci od výroby a montáže k propagaci a odbytu,

and sales, had to be extremely adaptable: we had to be both creative and reactive in equal measures. In Africa, I stood at the crossroads of the two.

From the day I arrived, I was fascinated by the nature of my assignment, which was essentially to be a translator, not of languages—the national language of Katonga was English, after all—but of economic customs and procedures. My goal was to replace inefficiency, corruption, and indolence with competence, honesty, and service. To that end, I had to find ways for the Africans to adapt to us and ways for us to adapt to them. Both parties had to change. For years my predecessor had ignored this difficult task, but, luckily, I found the work at once wonderfully engaging and even began to wish the job were a permanent one. I had no desire to return home to New Jersey anytime soon.

Then, early one evening, when I had been in Gbandeh for nearly three weeks, I took my now customary stroll around the sadly neglected Binga Park, named for the assassinated national hero, Henry Binga, and things unexpectedly changed. Bordered by stately royal palms, the rectangular park was faced by the five most important buildings in town: the modernist, black-glass, local branch of Citibank; the slat-windowed police bunker; the crumbling, neoclassical manse that served as a municipal office building;

museli být extrémně přizpůsobiví: Museli jsme být obojí, tvořiví i přizpůsobiví v odpovídající míře. V Africe jsem stál na pomezí těch dvou.

Už ode dne, kdy jsem přijel, mě fascinovala podstata mého úkolu. Především jsem měl být překladatelem, ne jazyků, národním jazykem Katongy byla konec konců angličtina, ale ekonomických zvyklostí a postupů. Měl jsem za úkol nahradit nízkou výkonnost, korupci a lhostejnost schopností, poctivostí a úslužností. Musel jsem hledat způsoby, jak zajistit, aby se Afričani přizpůsobili nám a my jim. Obě strany se musely změnit. Můj předchůdce dlouhá léta tento náročný úkol opomíjel, ale naštěstí se mi práce moc zalíbila, a dokonce jsem si začal přát, aby byla na stálo. V dohledné době jsem netoužil po návratu domů do New Jersey.

Tenkrát večer po už téměř třítydenním pobytu v Gbandeh, jsem se vydal na svou tehdy obvyklou procházku kolem velice zanedbaného Bingova parku, pojmenovaného podle zavražděného národního hrdiny Henryho Bingy, a všechno se nečekaně změnilo. Obdélníkový park lemovaný majestátnými palmami se rozprostíral poblíž pěti nejdůležitějších budov ve městě: modernistické, tmavě prosklené místní pobočky Citibank, policejní pevnosti s okny se žaluziemi, chátrající novoklasicistické

the Masonic temple, a forbidding, yellow brick ziggurat; and my neobaroque hotel, the Gbandeh Grande. At the end of the day, when the sun drooped behind the western hills, and the cooling shadows of the buildings and royal palms began to lengthen, it was pleasant to walk the square, nodding to the guards, doormen, peddlers, and lounging taxi drivers whose faces I had come to recognize, and end my stroll at a quiet café located in a narrow cul-de-sac off the square a short block from my hotel. There my habit was to sit alone at an outdoor table and drink two chilled bottles of Rhino, the national beer, and over dinner enjoy the sight of the locals trickling into the square from the nearby tenements, rooming houses, and crowded worker-hotels. At such times, even after only three weeks, I felt almost at home in Africa.

Since my arrival, most of my days had been spent out at the assembly plant, a dozen kilometers from downtown Gbandeh. Our plant was one of three low, cinder-block cubes in the optimistically named Gbandeh Industrial Park, which was less a park than a permanent construction site, a huge, windblown plain burned and bulldozed out of the equatorial rain forest a decade ago. There were small camps of squatters growing like dingy coral along the far edges of the park—clusters of corrugated tin huts, cast-off shipping containers, and abandoned cars,

fary, která sloužila jako městská správní budova, zednářského chrámu, ošklivého zigguratu ze žlutých cihel, a novobarokního hotelu Gbandeh Grande. K večeru, kdy slunce zapadalo za západní kopce a chladné stíny budov a královských palm se začaly prodlužovat, bylo příjemné se projít po náměstí, kývnout na stráž, vrátné, pouliční prodavače a lenošící taxikáře, jejichž obličeje jsem už poznával, završit procházku v klidné kavárně. Nacházela se v úzké slepé uličce u náměstí nedaleko od mého hotelu. Sedával jsem tam sám u venkovního stolu a vždy vypil dvě chlazené láhve národního piva Rhino, a během večere se těšil pohledem na místní obyvatele. Troušili se na náměstí z blízkých činžovních domů, penzionů a přeplněných dělnických hotelů. Tehdy, dokonce už po třech týdnech, jsem se cítil v Africe skoro jako doma.

Od svého příjezdu jsem většinu dní strávil v montážním závodě asi deset kilometrů od centra města Gbandeh. Naše provozovna byla jedna ze tří nízkých krychlí ze škvárobetonových tvárnic v optimisticky pojmenovaném Průmyslovém parku Gbandeh. Nebyl ani tak parkem jako stálou stavební parcelou, obrovskou, větrem ofukovanou rovinou, před desetiletím vypálenou a srovnanou buldozerem z rovníkového deštného pralesa. Jako zašlý korál se podél vzdálených okrajů parku z nalepených příbytků z vlnitého plechu,

trucks, and buses. Some of our workers came from these camps; the rest lived in Gbandeh in conditions not much better. All had once been subsistence farmers who had abandoned their rural land holdings for wage-earning jobs in the city.

Inside the factory, which was not air-conditioned, everyone sweltered, management and assemblers alike, and red dust from the eroded plain blew without letup through the open windows, covering materials, tools, packaging, and people, whether on the assembly line or behind a desk in the manager's office, with a powdery skin of ferrous oxide. I had a driver and car at my disposal and consequently at every opportunity slipped back to Gbandeh to my air-conditioned hotel room, where I showered, changed into clean clothes, wrote my reports for the home office, and, before heading out for my afternoon stroll, briefly recovered in the familiar comfort of solitude from the dissonant, invasive company of the Katongans.

Not that I disliked the natives. In general, they were decorous and intelligent people, friendly to foreigners, especially Americans. I liked them. But they possessed a puzzling type of ethnic and national pride. It flew in the face of their social and political realities, which were hardly the realities that

vyřazených dopravních přepravníků, opuštěných aut, nákladňáků a autobusů rozrůstaly malé tábory samozvaných usedlíků. Někteří z našich pracovníků byli z těchto táborů, ostatní žili v Gbandeh v ne o moc lepších podmínkách. Všichni kdysi farmařili a pak opustili své zemědělské pozemky kvůli výdělečné práci ve městě.

Uvnitř neklimatizované továrny se každý potil, manažer stejně jako montér, a otevřenými okny bez přestání foukal vítr rudý prach z erodované roviny, pokrýval materiály, nástroje, obaly a lidi, ať už na montážní lince nebo za stolem v ředitelně nánosem oxidu železnatého. K dispozici jsem měl řidiče a auto, a tudíž při každé příležitosti jsem se svezl zpátky do svého klimatizovaného hotelového pokoje v Gbandeh, kde jsem se osprchoval, převlékl do čistého oblečení, napsal zprávy pro ústředí, a než jsem vyrazil ven na svou odpolední procházku, v důvěrně známém pohodlí samoty jsem se krátce zotavil z disharmonické a bojovné společnosti Katonganů.

Ne že bych neměl rád místní lidi. Obecně vzato, byli slušní a inteligentní, přátelští k cizincům, zejména k Američanům. Měl jsem je rád. Ale vyznačovali se záhadnou etnickou a národní hrdostí. A to navzdory jejich sociální a politické realitě, která stěží inspirovala a ospravedlňovala opravdovou

inspire and justify a true pride, the things, for instance, that make Americans proud: independence, the work ethic, cultural and economic achievement, and so on. Perhaps it was only false pride that made the Katongans seem querulous and loud and selfadmiring—a defensiveness fueled by generations of colonial and postcolonial dependency, deracination, poverty. Nonetheless, I found it irritating. They blew their own horns, as it were, continuously, especially to strangers, and loudly sang the praises of the most trivial expression of their national character and culture—their affection for the roasted flesh of chimpanzees, for instance—as if it were something to be universally admired and imitated.

Katongans generally, and Gbandehans especially, socialized outdoors and at night, when it was finally cool enough to eat a large, lingering meal of rice and beans, hot peppers, and bits of what they called bush meat, and drink cheap liquor distilled from palm wine, talk politics and religion, and later dance and make love. Every evening, the Gbandehans, rich and poor and young and old alike, shed their work clothes, washed their red-ocher skins, and dressed up—the men, sockless in American running shoes, wearing dark, sharply creased slacks and starched, white guayabera shirts; the women in high heels and provocative,

pýchu, například tím, na co jsou Američané pyšní: nezávislost, pracovní etiku, kulturní a ekonomický úspěch a tak dále. Možná to byla jen falešná pýcha, že se Katongané zdáli být hádaví, hluční a sebeobdivující – obranyschopnost podpořená generacemi koloniální a postkoloniální závislosti, vykořeněním a chudobou. Stejně mě to znervózňovalo. Dělali si reklamu, jak se říká, neustále, zvláště před cizinci, a hlasitě opěvovali nejbanálnější projev své národní povahy a kultury, například zálibu v upečeném mase šimpanzů, jakoby se to mělo všeobecně obdivovat a napodobovat.

Katongané obecně, a zejména Gbandehanští, se scházeli večer venku, když se konečně dost ochladilo, aby mohli pomalu pojídat velké porce rýže s fazolemi, feferonek a kousky „masa z buše“, a popíjet levný likér destilovaný z palmového vína, debatovat o politice a náboženství, a později tančit a milovat se. Každý večer Gbandehanští, bohatí i chudí, mladí stejně jako staří si svlékli pracovní šaty, opláchli si načervenalé okrovou kůží a oblékli se – muži šli naboso v amerických tretrách a tmavých kalhotách s nažehlenými puky a v naškrobených bílých guayaberských košilích, ženy na vysokých podpatcích a v

colorful rayon dresses, their oiled black hair elaborately plaited and pinned into thick, uplifted wings and blades—and headed for the cafés, bars, and restaurants that crowded the alleys and side streets off Binga Park.

I was halfway through my first Rhino, waiting for the local people to start appearing, when I glanced up and noticed in the distance a strangely contorted figure pass along the square, his shape silhouetted sharply against the yellow glare of fading sunlight off the park. Dressed in a few scraps of dark cloth, barefoot, filthy, and hunched over like an ape, he lurched more than walked, and then suddenly he glanced in my direction, straightened, and, stiff-legged, lumbering like Dr. Frankenstein's monster, turned off the square and entered the cul-de-sac, where, at the far end, at what had become my usual table, I sat staring.

The street was narrow, a cobbled walkway barely wide enough for a single car to enter. The attached, three- and four-story, unpainted, wood-frame buildings that lined the street dated from early in the colonial era. On opposite sides of the street, tilted balustrades and balconies loosely attached to shuttered French windows nearly met each other overhead. The buildings once housed the waiting rooms and offices of the home country's clerks and administrators. Now

provokativním, barevném hedvábném oblečení, s naolejovanými černými vlasy spletenými v dredy a sepnutými do silných nadzvednutých drdolů – a zamířili do kaváren, barů a restaurací, které zaplnily ulice a postranní uličky kolem Bingova parku.

Měl jsem z poloviny vypité první Rhino, čekal jsem na místní lidi, až se začnou scházet, když jsem vzhlédl a v dálce si všiml divně pokřiveného člověka, jak přechází náměstí, jeho obrys se ostře rýsoval proti žluté záři slábnoucího slunečního světla za parkem. Oblečen do několika cárů tmavé látky, bosý, špinavý a shrbený jako opice se spíš potácel, než šel, a potom najednou pohlédl mým směrem, napřimil se a s topornýma nohama se vlekl jako monstrum doktora Frankensteina, odbočil z náměstí a vstoupil do slepé uličky, na jejímž opačném konci jsem seděl u svého obvyklého stolu a zíral kolem sebe.

Ulice byla úzká, dlážděný chodník sotva dost široký, aby tam vjelo jediné auto. Přilehlé tři až čtyřposchod'ové přírodní dřevěné budovy lemující ulici pamatovaly začátky koloniální éry. Na protilehlých stranách ulice se skláněly balustrády a balkony volně připojené k francouzským oknům se zavřenými okenicemi se nahoře téměř sbíhaly. Budovy sloužily kdysi jako čekárny a kanceláře domácích státních úředníků a správců. Teď se tyto zaprášené

these dusty, unlit, high-ceilinged rooms were used mainly for the permanent storage of empty file cabinets, rotting rolltop desks, glass-fronted bookcases, and countless cartons of moldering, mouse-eaten colonial records. The only commercial action on the street nowadays took place at ground level, where the numerous small repair shops, grocers, barbers, and other native businesses had drawn down their slatted metal shutters for the day. My café was the only business open for business, and at the moment I was its sole customer. The barman and a waitress were lounging inside, flirting with each other and smoking American cigarettes in the shadows.

When I first sat down, I had felt sociable, a citizen of the town, practically. But now, with this strange creature bearing down on me, I suddenly felt alone and cut off and, for the first time since entering the country, vulnerable. Even at a distance, I could see that he was just another madman, a dust-covered, ill-coordinated, mumbling man of indeterminate age. Such a figure was not an unusual sight in the cities and towns of Katonga, where there were no insane asylums, no mental health services of any kind, for that matter, and where a large segment of the adult population still suffered from the horrors of the 1960s revolution and the civil war a decade later. The thousands of young men and women who had been

neosvětlené místnosti s vysokým stropem používaly hlavně pro stálé uskladnění prázdných kartotékových skříní, hnijících skládacích psacích stolů, prosklených knihoven a nesčetných kartonů koloniálních záznamů ožraných od myší. V současné době na ulici jediná komerční činnost probíhala v přízemí, kde četné malé opravny, hokynářství, holičství a další obchody místních měly na noc staženy rolety s kovovými pláty. Moje kavárna byla jediným podnikem, který byl ještě otevřený, a právě teď jsem byl jeho jediným zákazníkem. Barman a servírka si hověli uvnitř, flirtovali spolu a ve stínu kouřili americké cigarety.

Když jsem se tu poprvé posadil, připadal jsem si společensky i prakticky občanem města. Ale právě teď, když ke mně mířilo to divné stvoření, jsem se najednou cítil osamělý a izolovaný, a poprvé od příjezdu do země bezbranný. Dokonce jsem na dálku viděl, že je to jen další blázen, zaprášený, chorobně nemotorný, huhňající člověk neurčitého věku. Pohled na takovou postavu ve velkoměstech a městech Katongy, kde nebyly žádné blázince, žádné zdravotnické služby pro duševně nemocné, ostatně jakéhokoliv druhu, a kde značná část dospělého obyvatelstva ještě trpěla hrůzami revoluce šedesátých let a občanskou válkou o desetiletí později, nebyl neobvyklý. Tisíce mladých mužů a žen, kteří byli dohnáni k

maddened by the savagery of the wars and had survived into middle and old age were generally homeless and either alcoholic or drug-addicted. But nonviolent. One did not have to fear them. They seemed to have a place, a niche, in the community, as in family, and were gently tolerated and even cared for by the people.

This madman, although much taller and more muscular than others I had seen, was typical. His hair and beard were matted into thick, unkempt locks, and, except for a torn undershirt and a single filthy rag that partially covered his private parts, he was naked. What was unusual was the light that appeared in his face when he first saw me and that increased steadily in brightness as he neared my table. His heavy brow was lifted, and his large eyes glowed like coals. His nostrils flared with expectation, and his lips were drawn back from his teeth in a happy grimace. I had never anywhere encountered a look like that before. His expression was that of a man who, after years of seeking wisdom, had been surprised by it mere seconds ago; and the simple, overwhelming pleasure of at last having obtained wisdom was temporarily keeping him from applying it.

He seemed to be looking straight at me—understandably, I suppose, since I was the only person in his line of sight—but his gaze made me uncomfortable in the extreme, as if he thought somehow that I had made

šilenství divokostí válek a přežili do středního věku a stáří byli zpravidla bezdomovci, alkoholiky nebo narkomany. Ale nebyli násilníky. Člověk se jich nemusel bát. Patrně mají místo, útočiště, jak ve společnosti, tak i v rodině, a lidé je shovívavě tolerují a dokonce se o ně starají.

Tento blázen, ačkoli mnohem vyšší a svalnatější, než jaké jsem kdy viděl, byl příznačný. Vlasy a vousy měl spleené do tlustých nečesaných pramenů a kromě roztrhaného tílka a jediného špinavého hadru, který částečně zakrýval jeho přirození, byl nahý. Co bylo neobvyklé? Světlo. Objevilo se mu ve tváři, když mě poprvé uviděl, a zářilo stále jasněji, jak se blížil k mému stolu. Zvedl husté obočí a velké oči se mu rozzářily jako uhlíky. Chřípí se mu očekáváním rozšířila a ve šťastné grimase se mezi rty objevily zuby. Nikdy předtím jsem se nikde nesetkal s takovým pohledem. Byl to výraz překvapení člověka, který po letech hledání moudrosti, ji před několika vteřinami našel, ale upřímné a ohromné potěšení, že konečně zmoudřel, mu dočasně bránilo ji využívat.

Zdalo se, že se dívá přímo na mě – pochopitelně předpokládám, že od té doby, co jsem byl jedinou osobou v jeho dráze pohledu – ale jeho upřený pohled mě mimořádně znepokojoval, jako kdyby si z

him mad and not the wars. As he neared my table and locked, not just his face on to mine, but his eyes on to my eyes as well, my discomfort grew worse. I tried to look away, but could not. I reached into my pocket for coins—an old reflex when approached by mad people and beggars, whether I mean to give money or not—but he shook his massive head, swirling his heavy locks like boas, and indicated with a scolding forefinger that he did not want money. Strangely familiar was his face and expression, as if we were old friends much altered, meeting unexpectedly after many years, or lost childhood cousins suddenly reunited as adults—yet he was, of course, an utter stranger to me. He couldn't have been more a stranger to me, this African man who had endured what I could not even begin to imagine: years of hallucinatory butchery, immeasurable loss, grief, and pain, and, for the rest of his life, poverty and woe, helplessness and ridicule, charity and invisibility. Yet I knew him somehow. And he knew me.

He finally lurched to a stop before my table and stood there, his ecstatic expression unchanged. He towered over me unsteadily, as if he were about to fall upon my neck and embrace me or else give me a terrible beating. And still I couldn't break his gaze. I was afraid to look away, to seek out the barman, for instance, and signal him

nějakého důvodu myslel, že zešílel ze mě a ne z války. Jak se přiblížil k mému stolu a upřel svůj pohled na mou tvář a do mých očí, můj neklid zesílil. Snažil jsem se dívat jinam, ale nemohl jsem. Sáhl jsem do kapsy pro mince – starý reflex, když se ke mně přiblíží šílenci a žebráci, zda mám v úmyslu dát peníze nebo ne – ale potřásl robustní hlavou, zavířil bohatými vlasy, jež byly jeho chloubou, a naznačil vztyčeným ukazováčkem, že nechce peníze. Podivně důvěrná byla jeho tvář a výraz, jako kdybychom byli staří přátelé, co se moc změnili, kteří se nečekaně potkali po mnoha letech, nebo ztracení bratrance z dětství náhle opětovně spojení jako dospělí – ještě byl pro mě, samozřejmě, úplný cizinec. Tento Afričan už pro mě nemohl být cizincem, vydržel, co jsem si nedokázal ani představit: roky masakrů, nesmírnou ztrátu, žal a bolest, a po zbytek svého života chudobu a nesnáze, bezmocnost a výsměch, almužny a přehlížení. Přesto jsem ho jaksi znal. A on znal mě.

Konečně se dokolébal k mému stolu, stál tam a jeho nadšený výraz se nezměnil. Nejistě se nade mnou vztyčil, jako kdyby mě měl právě popadnout kolem krku a obejmout, anebo mi uštedřit pořádný výprask. A stále jsem nemohl vydržet jeho upřený pohled. Báł jsem se podívat jinam, vyhledat například barmana a dát mu nějak znamení, aby mi

somehow to come and help me, free me from this man's rapt attention, distract him, scold him, send him on his way. It was as if the madman had cast a spell upon me, or as if I were dreaming and struggling vainly to wake myself.

Finally, I managed to address him, my voice quavery and fearful. "What do you want?" I asked. "What do you want from me?"

At that, the man's face seemed to break its hold on mine, or my face broke its hold on his. His brow slipped lower, and the light behind his eyes slowly dimmed and went out. His mouth loosened. He licked his cracked lips with a large, pink tongue, and he put his fists to his ears like a baby about to cry. In a high, thin voice, an embarrassed tenor's voice, he said, "I know you, mistah! I know you longtime. You back this time to stay wit' us, mistah?" he asked, and cackled derisively.

Suddenly, he reverted to his earlier ape-walk and bolted away from my table. He grabbed a ceramic Cinzano ashtray from the adjacent table and placed it on his head like a sailor's cap, until, finally, the barman, whose name was Andrew, noticed his presence and came running from inside the café. Andrew was a slender, fawn-colored young man with a pencil mustache and gold-rimmed spectacles, and he managed the café as well as ran the bar. "Hey, Djinn!" he said,

přišel na pomoc, osvobodil mě od zaujaté pozornosti tohoto muže, rozptýlil ho, vynadal mu a poslal ho pryč. Bylo to, jako kdyby mě šílenec uhranul, nebo jakoby se mi to zdálo a marně jsem se snažil probudit.

Nakonec se mi ho podařilo oslovit bojácným a chvějícím se hlasem. „Co chcete?“ zeptal jsem se. „Co po mně chcete?“

V tom se zdálo, že mužova tvář přestala lpět na mé, nebo moje už nelpěla na jeho. Svrástil obočí a světlo v očích mu pomalu sláblo, až vyhaslo. Ústa se uvolnila. Velkým růžovým jazykem si olizoval rozpraskané rty a zacpal si pěstmi uši jako dítě připravené se rozbrečet. Vysokým slabým rozpačitým hlasem řekl: „Vás znám pane, dlouho vás znám! Zním vás dlouho. Vrátil jste se, abyste byl s námi, pane?“ zeptal se a posměšně se zachichotal.

Najednou se vrátil ke své dřívější opičí chůzi a od mého stolu utekl. Ze sousedního popadl keramický popelník Cinzano a nasadil si ho na hlavu jako námořnickou čepici, dokud si ho nakonec barman Andrew nevšiml a nepřiběhl zevnitř kavárny. Andrew byl štíhlý, světlehnědě opálený mladík s úzkým knírkem a s brýlemi se zlatou obroučkou a vedl kavárnu stejně jako bar. „Hej! Djinne!“ zvolal a smál se. „Dej mi to!“ Natáhl ruku pro popelník.

laughing. "Gimme that!" He held out his hand for the ashtray.

The madman removed the ashtray from his head and slowly passed it over to Andrew, who gave him a twenty-pence coin, as if in payment.

"G'wan, now," Andrew said. "Don't bother the gentleman." He placed a hand on Djinn's shoulder and turned him back the way he had come. Slowly, with unaccountable sadness, the madman, still hunched over and lurching side to side, walked away. I watched him, as unable to remove my gaze from his bent form as when earlier he had captured me with his enraptured face. Who was he, really? And how had he gained such power over me, even if only for those few seconds?

When at last he rounded the corner at the end of the street and disappeared, I flagged the barman and asked for my check.

"You don't want your second Rhino, sir?" he asked. "And then to eat dinner, same as every night? We got a special native meat 'n' vegetable pie tonight, sir, something English peoples like more'n anybody else." He feared he was losing a regular customer. He assured me that Djinn was just a harmless madman and rarely came here this time of day anyhow and would probably not come tomorrow or any other day for as long as I stayed in Gbandeh. He, Andrew, would guarantee it personally.

Blázen si ho sundal z hlavy a pomalu ho podal Andrewovi. Ten mu dal dvacetipencovou minci, jako za odměnu.

„A ted' vypadni!“ přikázal Andrew. „Neobtěžuj pána.“ Položil ruku na Djinnovo rameno a poslal ho cestou, odkud přišel. Pomalu s nevypočítatelným smutkem, ještě se hrbil a klátil ze strany na stranu, šílenec odešel. Pozoroval jsem ho, neschopen odtrhnout svůj upřený pohled od jeho ohnuté postavy, stejně jako se mě dříve zmocnil svou okouzlující tváří. Kdo to doopravdy byl? A jak získal nade mnou takovou moc, i když jen na těch několik vteřin?

Když nakonec zabočil za roh na konci ulice a zmizel, kývl jsem na barmana, že zaplatím.

„Nedáte si druhé Rhino, pane?“ zeptal se. „A potom večeri, stejně jako každý večer? Pane, dnes večer máme speciální místní masový závin se zeleninou, něco co mají Angličané raději než kdokoli jiný.“ Obával se, že ztrácí pravidelného zákazníka. Ujistil mě, že Djinn je jen neškodný blázen a v tuto dobu sem chodí zřídka a pravděpodobně zítra nebo kterýkoli jiný den, dokud budu v Gbandeh, nepřijde. On, Andrew, za to osobně ručí.

I said no, the madman hadn't bothered me. I had a difficult week, I explained, and was rather tired and would be eating in my hotel this evening. "Don't worry, friend," I said to him. "I'll be back again."

The truth is, for the remainder of my stay in Gbandeh, I did not return to that café. Nor to any other. Nor did I take my daily stroll around the square. Instead, I kept to myself and took my meals in my room or in the hotel dining room and drank my Rhinos at the hotel bar, where the only other patrons were a half dozen European tourists and four or five American and Asian businesspeople. I made friends with none of them. Also, my contacts with Africans from then on were pretty much limited to my driver and our employees out at the assembly plant, people whose private lives I pointedly did not try to imagine. Even the Gbandehans I passed in the street now seemed faceless and nearly invisible to me. I checked daily at the hotel desk for the call from the home office to return to New Jersey, until finally, at the end of my fourth week in Gbandeh, it arrived. The next morning, I fled the country.

In April of the following year, nearly fifteen months after my anxious departure from Katonga, I returned, sent over this time to open and bring into full production a second

Řekl jsem, že mě ten šílenec vůbec neobtěžoval. Vysvětlil jsem mu, že jsem měl náročný týden a jsem dost unavený a dnes večer se najím ve svém hotelu. „Nedělejte si starosti, příteli,“ uklidnil jsem ho. „Zase se vrátím.“

Pravda je, že po zbytek pobytu v Gbandeh, jsem se do té kavárny nevrátil. Ani do žádné jiné. Nešel jsem ani na svou každodenní procházku kolem náměstí. Místo toho jsem se zdržoval u sebe a jídlo jsem si brával na pokoj nebo do hotelové jídelny a popíjel jsem Rhino v hotelovém baru, kde jedinými jinými zákazníky bylo půl tuctu evropských turistů a čtyři nebo pět amerických a asijských obchodníků. S nikým z nich jsem se nepřátelil. Také mé kontakty s Afričany se od té doby omezily na mého řidiče a naše zaměstnance v montážním závodě, lidí, jejichž soukromí jsem si zrovna nesnažil představit. Dokonce Gbandehané, které jsem míjel na ulici, se mi zdáli anonymní a téměř neviditelní. Denně jsem ověřoval na recepci hotelu, jestli mi nevolali z ústředí, abych se vrátil do New Jersey, dokud se tak konečně na konci mého čtvrtého týdne v Gbandeh nestalo. Druhý den ráno jsem ze země ujel.

V dubnu následujícího roku, skoro patnáct měsíců po mém kvapném odjezdu z Katongy, jsem se vrátil, tentokrát mě poslali, abych otevřel a rozjel naplno výrobu v

assembly plant at the Gbandeh Industrial Park. The Dutch consortium that owned our company had recently purchased from a bank in Frankfurt a failed Japanese furniture maker's defaulted mortgage on one of the two buildings out there by ours on the eroded red plain. Of all our American employees, I was thought to be the most capable of dealing efficiently with the Africans and thus had recently been promoted to manager of foreign operations. My assignment this time was to purchase the machinery and hire and train the workers so that by summer the second plant would be running smoothly alongside the first. This would double our sandal production and bring it into line with our projected sales figures for the upcoming fall and winter.

It was near the end of the rainy season, and while the air had been cleared of the ubiquitous red dust of my previous visit, now the ground, streets, alleys, and courtyards, even the floors of locked interiors, were carpeted with thick, red mud. Other people, entering the room after you had departed, picked up your mud on their shoes, clothing, and hands and carried it to new places. Cars, donkey carts, bicyclists, and pedestrians splashed it over your shoes and trousers, and you carried the mud from the streets onto tiles, rugs, and polished mahogany floors, accidentally rubbing it against drapes, chairs, and sofas. If you touched your face or hair or

druhém montážním závodě v gbandehském průmyslovém areálu. Holandské konsorcium, které vlastnilo naši společnost, nedávno koupilo od banky ve Frankfurtu propadlou hypotéku neúspěšného japonského výrobce nábytku na jednu ze dvou budov vedle nás na erodované červené rovině. Ze všech našich amerických zaměstnanců mě považovali za nejschopnějšího efektivně jednat s Afričany, a tak jsem byl nedávno povýšen na manažera zahraničních operací. Tentokrát jsem měl za úkol koupit stroje, najmout a vyškolit pracovníky tak, aby v létě druhý závod běžel hladce vedle prvního. To by zdvojnásobilo naši výrobu sandálů a pozvedlo ji na úroveň našich plánovaných dat o prodeji na nastávající podzim a zimu.

Byl téměř konec deštivého období, a zatímco se vzduch vyčistil od rudého prachu všudypřítomného při mé předchozí návštěvě, teď byly půda, ulice, uličky a dvory, dokonce i podlahy zamčených interiérů pokryty hustým, červeným blátem. Další lidé, kteří vešli do místnosti potom, co někdo odešel, posbírali jeho bláto na boty, oblečení a ruce a roznesli ho na nová místa. Auta, povozy tažené oslem, cyklisté, a chodci bláto nacákali na vaše boty a kalhoty, a roznesli jste ho z ulic na dlaždice, rohože a naleštěnou mahagonovou podlahu, náhodně jste ho otírali o závěsy, židle a pohovky. Když jste se dotkli tváře nebo vlasů nebo

your clean white shirt, you left behind a red stain resembling an unhealed wound.

This weather and its unpleasant consequences were sufficiently different from those of my previous tour that Katonga seemed an altogether different country from the one I had left fifteen months earlier. In addition, I had pretty much forgotten by then my unsettling encounter with the madman, Djinn, and the subtly alienating shifts in attitude and consciousness that I underwent afterwards. I remembered only my early enthusiasm for the place and the people, my first impressions, as it were, and my still unsatisfied curiosity about their lives, along with the self-examination occasioned by my passing irritation with one or another of their, to me, incomprehensible native ways. I remembered, in other words, having been a good traveler, little else.

Then one evening a few weeks into my stay, at last the rain let up for a few hours, signaling the approach of the close of the rainy season, and for the first time I went out from my hotel without an umbrella and, as in the old days, circumambulated Binga Park. Inadvertently, at the end of my walk, I found myself at the same cul-de-sac close by the hotel and strolled into the café at the end of it, the place where I had met the madman. The barman, Andrew, was still there and remembered me at once and, surprisingly,

čisté bílé košile, zanechali jste červenou skvrnu, která se podobala nezhojenému zranění.

Toto počasí a jeho nepříjemné důsledky se dost lišilo od mé předchozí cesty; Katonga vypadala jako naprosto jiná země než ta, kterou jsem opustil před patnácti měsíci. Navíc jsem od té doby skoro zapomněl na zneklidňující setkání se šilencem Djinnem a na mírnou ztrátu sympatie v postoji a povědomí, kterými jsem později prošel. Jen jsem si vzpomněl, jak jsem byl dříve nadšený místem a lidmi, jak se říká, na své první dojmy, a že jsem vždy prahl zvědavostí po jejich životech a sám se v sobě nimral kvůli pomíjivému roztrpčení z jednoho nebo druhého pro mě nepochopitelného domorodého obyčeje. Uvědomil jsem si, jinými slovy, že jsem byl dobrý cestovatel, sotva co jiného.

Pak jeden večer z několika týdnů mého pobytu konečně přestalo na několik hodin pršet, což signalizovalo příchod konce období dešťů, a poprvé jsem vyšel z hotelu bez deštníku a jako za starých časů jsem se procházel po Bingově parku. Bezděky jsem se na konci své procházky ocitl ve stejné slepé uličce nedaleko od hotelu a vešel jsem do kavárny na jejím konci, na to místo, kde jsem se setkal s tím šilencem. Barman Andrew tam ještě pracoval a okamžitě si na mě vzpomněl a kupodivu byl dokonce

was even able to hail me by name and, without my asking, brought me an opened bottle of Rhino beer, nicely chilled.

“You arrive in Katonga at the perfect time, sir!” he said in a loud voice. “The rain is over, and the heat not yet begun. That’s the reason we call this time the season of in-between! The whole city, sir, the entire country, gets washed clean like a newborn baby! We get rid of the mud and get ready for the dust,” he proudly declared, as if announcing an elaborate rite of spring practiced only here in Katonga. “Will you be ordering your dinner with us, sir? We got excellent grilled fish. Freshnetted fish floated by the rains down to us from the mountains.”

The café was filling with newcomers, local folks who, like me, were out for the evening to socialize for the first time in weeks. I decided to stay awhile, to order dinner and watch the natives take their pleasure. The idea of eating a scavenged fish rain-washed from a stream onto the muddy floodplain did not especially appeal to me, however, so I asked Andrew if he still offered the meat and vegetable pie that the English were said to be so fond of.

He was very happy to say that, yes, indeed, he had that pie ready to be placed into the oven this very minute, a pie for me and me alone, he said, made with all the native vegetables and various meats from the

schopen mě oslovit jménem, a aniž se mě zeptal, přinesl mi otevřenou dobře vychlazenou láhev piva Rhino.

„Pane, přijíždíte do Katongy v bezvadném čase!“ zvolal. „Děšť končí a vedra ještě nezačala. To je důvod, proč nazýváme tento čas mezidobím! Celé město, pane, celá země, je čistě omyta jako novorozené dítě! Zbavíme se bláta a připravíme se na prach,“ prohlásil pyšně, jako kdyby oznamoval komplikovaný obřad jara praktikovaný jen zde v Katonze. „Dáte si u nás večeři, pane? Máme vynikající grilovanou rybu. Čerstvě naplavenou rybu, která k nám připlula s deštěm z hor.“

Kavárna se plnila nově příchozími místními lidmi, kteří si jako já vyšli na večer poprvé po týdnech ven do společnosti. Rozhodl jsem se, že chvilku zůstanu, objedná si večeři a budu pozorovat místní lidi, jak se baví. Představa, že budu jíst opláchnutou rybu deštěm vyplavenou z potoka na zablácenou povodňovou oblast, se mi obzvlášť nezamlouvala, ale i tak jsem požádal Andrewa, jestli ještě nabízí závin z masa a zeleniny, který mají Angličané prý tak rádi.

Velmi ho potěšilo, že může říct ano, opravdu má připravený závin, jen ho teď dát do trouby. Závin pro mě a jedině pro mě je připraven s přírodní zeleninou a různým masem z venkova, sliboval. Předpokládal

countryside. Which included chimpanzee, I assumed, but, on reflection, decided not to verify one way or the other and hoped instead for wild pig, or at least something with a texture and taste that would let me pretend I was eating wild pig.

I had finished my second Rhino and was about to order a third, when the waitress delivered my pie, steaming hot and smelling for all the world like a delicious roasted pork loin. I asked for a glass of South African red wine, usually quite reliable, and proceeded to eat. It was pig. I was sure of it. And yams, groundnuts, bitter greens of some sort, peppers, and onions. And the wine was more than adequate. Very good, I signaled to Andrew, and he smiled broadly.

The café was nearly filled by now with neighborhood men and women of various ages, most of them in groups of four or five, happily drinking and intensely exchanging political news and sexual gossip—the two were often the same here. The women flirted with the men, who competed with one another for the attention of the women: all the old erotic and social moves of the species on display again, now that the rain had ceased. My attention wandered from one table to the next, finding some more amusing and interesting than others, conducting the sort of private, anthropological research that had always engaged me, regardless of where

jsem, že včetně šimpanze, ale po uvážení jsem se rozhodl to tak či onak neověřovat a místo toho jsem doufal, že to bude divoké prase, nebo alespoň něco se složením a chutí, co by mi dovolilo si namlouvat, že jím divoké prase.

Dopil jsem druhé Rhino a právě jsem se chystal si objednat třetí, když mně číšnice donesla můj závin, horký až se z něho kouřilo a voněl úplně jako lahodně opečené vepřové karé. Požádal jsem o sklenici jihoafrického červeného vína, obvykle docela solidního, a dal jsem se do jídla. Bylo to vepřové. Tím jsem si byl jistý. A sladké brambory, arašidy, nějaká ostřejší zelenina, paprika a cibule. A víno bylo více než vhodné. Velmi dobré, pokynul jsem Andrewovi a zeširoka se usmál.

Teď už byla kavárna téměř zaplněna muži a ženami různého věku z blízkého okolí, většinou byli ve skupinách po čtyřech nebo pěti, šťastně popíjeli a intenzivně si vyměňovali politické zprávy a drby o sexu – obojí tady bylo často totéž. Ženy flirtovaly s muži, kteří soutěžili mezi sebou o jejich pozornost: všechny staré erotické a sociální postupy lidstva se teď, když přestalo pršet, znovu ukazovaly. Se zájmem jsem sledoval jeden stůl po druhém, některé mě bavily a zajímaly víc než ostatní, vedl jsem jakýsi druh soukromého, antropologického výzkumu, který mě vždy upoutal bez ohledu na to, kde jsem se zrovna nacházel, dokonce i

I found myself, even at home, in Hopewell, New Jersey.

Then, from the corner of my eye, I noticed off to my right a figure turn into the cul-de-sac from the square, a large, dark person hunched over in a familiar way and lurching erratically from side to side as he made his way down the narrow street toward the café. It was Djinn, and instantly the same fascination and fear I'd experienced before fell across my shoulders like a heavy woolen cloak. No one else in the café seemed to notice him; everyone continued to talk, drink, and eat normally. I, however, at once put my fork down and stared at the man. He looked about the same as he had the first time—large and muscular, nearly naked, with long, matted locks and beard. But now he was covered with caked red mud, instead of dust. It was a coating rather than a skin, as if he'd been basted with it over a fire, and it made his body seem somehow more fierce than it had before, more potentially violent. He wore on his face the same strange expression of near-ecstatic clarity of feeling as before, an almost transcendent look, one we associate with the god-intoxicated.

I looked around me. Did no one else see what I saw? It seemed somehow grandiose to ask, but was I the only one here open to the meaning of this man's expression? When he drew near, one or two people glanced up, then quickly resumed their previous activity,

doma v Hopewellu v New Jersey.

Pak jsem pravým koutkem oka zpozoroval člověka, jak zabočuje z náměstí do slepé uličky. Velké snědé tělo se mu hrbilo důvěrně známým způsobem a potácelo se nevyzpytatelně ze strany na stranu, jak si to namířil úzkou ulicí směrem ke kavárně. Byl to Djinn, a okamžitě stejné okouzlení a obava, které jsem už dříve zažil, na mě dolehly jak těžký vlněný kabát. Vypadalo to, že si ho nikdo jiný v kavárně nevšiml; všichni stále mluvili, pili a jedli jako obvykle. Okamžitě jsem však odložil vidličku a zíral na toho člověka. Vypadal přibližně stejně jako prve, velký a svalnatý, téměř nahý, s dlouhými rozčuchanými vlasy a vousy. Ale teď byl celý od zaschlého červeného bláta místo prachu. Byla to spíše poleva než škraloup, jako by ho tím někdo podléval nad ohněm, a tak jeho tělo vypadalo nějak divočeji než předtím, možná násilněji. V obličeji měl stejně podivný výraz blízký extatické jasnosti z pocitu jak dříve, téměř nadsmyslový pohled, jaký spojujeme s božím opojením.

Rozhlédl jsem se kolem sebe. Copak nikdo jiný neviděl to co já? Vypadalo to poněkud okázale, tak jsem se neptal, ale byl jsem tady jediný, kdo chápal význam výrazu tohoto muže? Když se přiblížil, jeden nebo dva lidé vzhledli, pak rychle pokračovali ve

as if the madman were no more diverting than a stray dog wandering into the café. Everyone else simply treated him as if he weren't there at all or, if there, as if his presence weren't worthy of comment. This time, Djinn did not come to my table, nor did he lock eyes with me. Instead, he ignored me altogether, and, to my surprise, I found myself disappointed by it and, in a childlike way, saddened. What was *wrong* with me? I wondered, and simultaneously wondered how I might regain his attention. I could wave my hand, perhaps, or call out to him, notions I dropped at once, for it would have looked absurd to the others, a foreigner inviting contact with the madman, Djinn.

He passed within a few feet of my table—smelling of wet hay and overripe fruit, like a horse or other large domestic animal—but didn't acknowledge me. Or anyone else, for that matter. He seemed on a mission, focused and directed, as he moved clumsily between the tables to the far side of the café, where suddenly he reached up and with one hand grabbed onto the support of a second-story balcony and pulled himself up to the first railing and climbed over it. Now he had everyone's attention, no longer just mine. An odd silence came over the café, as everyone turned and stared at the madman, who was climbing up a rainspout from the second story to the third. He swung himself

své předchozí aktivitě, jako kdyby šílenec nebyl o nic zábavnější než zaběhlý pes, který se zatoulal do kavárny. Všichni ostatní se k němu jednoduše chovali, jako kdyby tam vůbec nebyl, nebo jakoby jeho přítomnost nebyla hodna komentáře. Tentokrát Djinn nepřišel k mému stolu, ani o mě očima nezavadil. Místo toho mě naprosto ignoroval a k mému překvapení mě tím zklamal a dětinsky rozesmutněl. CO SE SE MNOU STALO? To bych rád věděl, a zároveň jsem přemýšlel, jak bych mohl znovu získat jeho pozornost. Možná bych mohl zamávat rukou nebo na něho zavolat, ale od takových představ jsem okamžitě upustil, protože by to pro ostatní vypadalo absurdně: cizinec, který si sjednává kontakt se šilencem Djinnem.

Prošel pár kroků od mého stolu – byl cítit mokrým senem a přezrálým ovocem, jako kůň nebo jiné velké ochočené zvíře – ale nebral mě na vědomí. Nebo ostatně ani kohokoliv jiného. Vypadalo to, jako by měl poslání, byl soustředěný a nasměrovaný, jak se neohrabaně sunul mezi stoly kavárny k vzdálené stěně, kde najednou sáhl nahoru a jednou rukou popadl nosník dvoupatrového balkonu, vyšvihl se k prvnímu zábradlí a přešel ho. Teď upoutal pozornost všech, nejen mou. Nad kavárnou se rozhostilo zvláštní ticho, když se všichni otočili a civěli na blázna, který zrovna lezl na okap z druhého poschodí do třetího. Zhoupł se z roury podél úzké římsy, pak si na ni stoupl a

from the pipe out along a narrow ledge, then stood on the ledge and inched his way along it to a place from which he could reach a wrought-iron window balcony. Turning his broad back to the crowd below, in the process casually exposing his buttocks to us, he grabbed the balcony and pulled himself up to the shuttered window, turned, and faced us like a pope.

At the edge of my awareness, while the madman was climbing the side of the building, I had half-observed a bulky man with a handlebar mustache get up from his crowded table and step alone to the spot where Djinn had begun his climb. The man wore the dark blue guayabera shirt that I had learned to associate with members of the plainclothes police force, and when he slipped his right hand under his shirt, I knew that he was reaching for a gun. In a second, he had it out and aimed at Djinn, who was almost directly overhead, three stories up. Now everyone's attention was on the policeman's nickel-plated gun, not the man at whom it was aimed.

“All right, Djinn,” the policeman said in a harsh, but utterly relaxed voice. “Come down now. You know the rules.”

I looked for Djinn's reaction, hoping against hope that he would immediately descend. I nearly called out to him myself. But I couldn't. His face was still lit by a knowledge or emotion or memory that was

sunul se po ní k místu, z kterého mohl dosáhnout na okenní balkon z tepaného železa. Otočil se širokými zády k davu pod sebou, průběžně nám občas odhalil zadek, chytil se balkonu a vytáhl se až k oknu se zavřenými okenicemi, otočil se a stál nad námi jako svatý za dědinou.

Aniž bych si to plně uvědomoval, zatímco šílenec lezl na stěnu budovy, jsem tak napůl sledoval tlust'ocha s knírem ve tvaru řidítek, jak vstává od obsazeného stolu a jde sám k místu, kde Djinn začal svůj výstup. Muž měl na sobě tmavomodrou guayaberskou košili, kterou jsem se naučil spojovat se členy neuniformovaného policejního sboru, a když strčil pravou ruku pod košili, věděl jsem, že sahá po zbrani. Za vteřinu ji už měl venku a zamířil na Djinna, který byl skoro přímo nad ním, o tři patra výš. Teď byla pozornost všech soustředěna na policistovu poniklovanou pistoli, ne na muže, na kterého byla namířena.

„Tak dost, Djinne,“ přikázal policista pronikavým, ale naprosto uvolněným hlasem. „Teď slez dolů. Znáš pravidla.“

Čekal jsem na reakci Djinna, v naději, že hned sleze. Málem jsem na něho sám zavolal. Ale nemohl jsem. Tvář měl ještě prozářenou poznáním, citem nebo vzpomínkou, která byla silnější a jasnější než

more powerful and clarifying than anything we here below had ever experienced. He looked like a man to whom everything had at last been elucidated. There was something new there, however, something that he seemed to have obtained only in the last few moments, or possibly obtained only from his perspective on high.

This must be the true face of *love*, I thought, and in that instant felt myself transformed, not into a beloved object—which, when viewed by a lover, would more normally be the case—but into a beloved *subject*. Which is dramatically, even metaphysically, different. Djinn's large brown eyes gazed down on all of us with a compassion and humor that could not help but make us feel truly beloved—most of us for the first time in our lives. I know that I was not alone in this. Many of the people around me had left their chairs just as I had and were staring up at Djinn, wide-eyed and slack-mouthed, struck dumb with awe and inexplicable gratitude.

“Come on down now, Djinn, or I'll have to shoot you! Last chance!”

Djinn climbed to the top rail of the balcony and balanced there momentarily, then nonchalantly reached above his head and grabbed onto the clay tiles of the roof with both hands. He swung free of the balcony, caught the top ledge of the French window with his toes, and hefted himself

cokoli, co jsme tady dole kdy zažili. Vypadal jako člověk, kterému nakonec bylo všechno objasněno. Bylo tam něco nového, nicméně něco, co se zdálo, že získal jen v posledních okamžicích, nebo možná získal pouze ze své ptačí perspektivy.

To musí být opravdová tvář LÁSKY, pomyslel jsem si, a v tom okamžiku jsem se sám cítil proměněn, ne na milovaný objekt, z pohledu milence by to byl normálnější případ, ale do milovaného SUBJEKTU. Což se dramaticky a dokonce metafyzicky liší. Djinnovy velké hnědé oči na nás všechny dolů pohlížely se soucitem a humorem, nemohli jsme si pomoci, ale cítili jsme se opravdu milovanými – většina z nás poprvé v životě. Věděl jsem, že v tomto nejsem sám. Hodně lidí kolem mě vstalo a opustilo židle právě jako já a civěli nahoru na Djinna, s rozevřenýma očima a otevřenou pusou, oněmělí respektem a nevysvětlitelnou vděčností.

„Teď slez dolů, Djinne, nebo tě budu muset zastřelit! Poslední možnost!“

Djinn vyšplhal k horní příčce zábradlí balkonu a chvíli tam balancoval, pak ledabyly natáhl ruku nad hlavu a oběma rukama se rychle chytil jílových tašek na střeše. Lehce se vyhoupl z balkonu, prsty na nohou se zachytil horní římsy francouzského okna, a když se vytahoval na střechu,

toward the roof, when the policeman fired, once, then a second time, the bullets jarring Djinn as they hit him in the middle of his back. For a second he clung there, unmoving, as if he might have actually absorbed the bullets into his body and rendered them harmless. But, no, he let go of the roof tiles, his toes slipped off the window ledge, and he tumbled backwards, off the building, down to the cobblestone street, where his body slammed against the stones with bonebreaking force. We heard the bones break and the flesh rip and tear like rotted cloth. All of us. Not just me. And yet not one of us, not even me, acted as though anything untoward had happened. The policeman walked slowly back to his table, and the others returned to their seats, and everyone seemed to pick up eating, drinking, and talking where he had left off.

Andrew, looking sour and impatient, hurried from his kitchen with two teenage helpers in tow, dishwashers or busboys, and the three of them swiftly lifted the body of the madman and dragged it up the street, disappearing with it around the corner at the square. I watched, aghast, bewildered, astonished. What had happened? When, a few moments later, the barman returned, he stopped next to my table and untied his bloodstained apron with evident irritation. He started to move on, and I grabbed his arm. "Where did you take him?" I asked.

policista vystřelil, jednou, pak podruhé, kulky Djinnem oťrásly, jak ho zasáhly doprostřed zad. Vteřinu tam nehybně visel, jako kdyby možná ve skutečnosti kulky v těle vstřebal a zneškodnil je. Ale ne, pustil se tašek, prsty mu sklouzly z římsy, a zřítíl se dozadu z budovy dolů na dlažbu ulice, kde jeho tělo žuchlo silou rozbíjející kosti. Slyšeli jsme, jak se kosti zlámaly, odtrhlo maso a rozškublo jak shnilý hadr. Na všech. Nejenom na mě. A ještě na nikom z nás, dokonce ani na mně, na nikom nebylo znát, že by se stalo cokoli neobvyklého. Policista se pomalu vrátil ke svému stolu a ostatní také na svá místa, a vypadalo to, že každý se zabral do jídla, pití a do debaty tam, kde přestal.

Andrew, který se tvářil kysele a netrpělivě, vyběhl z kuchyně a v závěsu za ním dva dospívající pomocníci, umývači nebo sběrači nádobí, a tři z nich rychle nadzvedli tělo blázna a táhli ho ulicí, až s ním zmizeli za roh k náměstí. Díval jsem se, zděšen, zmaten a udiven. Co se stalo? Když se o chvílku později barman vrátil, zastavil se u mého stolu a s očividným podrážděním si rozvázal zástěru potřísněnou krví. Chystal se jít dál, ale popadl jsem ho za ruce. „Kam jste ho zanesli?“ zeptal jsem se.

<p>“Who?”</p> <p>“The madman! Djinn!”</p> <p>“Oh. To the police station,” he said, and headed toward the bar, where customers were awaiting his return. Over his shoulder, as an afterthought, he called to me, “The police will take care of the body, sir. Don’t you worry yourself.”</p> <p>I sat a long time, stunned and very confused by what I had seen. Finally, I paid and left the café, hoping that I had at least partially imagined what I had seen tonight. Or maybe I had imagined <i>all</i> of it. That would be even better.</p> <p>I wanted to be alone and to sleep. I very much wanted to sleep.</p> <p>The following day, I arrived early at the Industrial Park, distracted and cross. From the start of the day to its end, I couldn’t seem to cope with the usual difficulties of training the natives. I could not accept those difficulties as being natural and legitimate. This was not like me. I was trying to teach them to operate the German-made lathes that turned the heels of our sandals out of mahogany that we imported at great expense from the Cambodian highlands, milled in Goa, and transshipped here to Katonga. For hundreds of thousands of years, these people, our Katongan employees, had been equatorial rain-forest hunters and subsistence farmers, and I probably should not have</p>	<p>„Koho?“</p> <p>„Šilence! Djinna!“</p> <p>„Aha. Na policejní stanici,“ odpověděl a zamířil k baru, kde na něho čekali zákazníci. Přes rameno, jako kdyby ho to napadlo dodatečně, na mě zavolal: „Policie se o tělo postará, pane. To není vaše starost.“</p> <p>Dlouho jsem seděl, ohromený a naprosto zmatený tím, co jsem viděl. Nakonec jsem zaplatil a odešel z kavárny v naději, že co jsem dnes večer spatřil, se mi přinejmenším zčásti zdálo. Nebo možná se mi zdálo VŠECHNO. To by bylo nejlepší.</p> <p>Chtěl jsem být sám a spát. Strašně moc jsem se chtěl vyspat.</p> <p>Na druhý den jsem přijel do průmyslového areálu brzy, roztržitý a podrážděný. Zdálo se, že od začátku dne do jeho konce, jsem se nemohl vypořádat s obvyklými problémy zaškolení místních lidí. Nemohl jsem se s těmi problémy vyrovnat, přestože byly přirozené a logické. Takový jsem nebýval. Snažil jsem se je naučit zacházet se soustruhy vyrobenými v Německu, které opracovávaly podpatky našich mahagonových sandálů, dováželi jsme je s vysokými náklady z kambodžských vysočin, frézované byly v Goi a převezené sem do Katongy. Po stovky tisíc let se tito lidé, naši katongští zaměstnanci, živilo jako lovci a farmáři rovníkových deštných pralesů a</p>
--	---

expected them to adapt as quickly as nineteenth-century New Englanders to working with industrial machinery, day in and day out, year in and year out, on assembly lines manufacturing products that they themselves would never use or even see used by others. Ordinarily, I understood the obstacles they faced and, without prejudice, scaled my expectations accordingly. But today, for some reason, I was baffled by their ineptitude and inattention and consequently found myself screaming at them for the slightest offense or oversight. By midafternoon, whenever I approached the line, the workers looked down or away, and when I retreated to the office, the clerks and managers started shuffling through their files as if searching for a lost letter. Finally, I gave it up and called for my driver and returned to town.

I asked to be let off at Binga Park, and walked straightaway to the café at the end of the cul-de-sac near my hotel. When I reached the corner of the narrow street, and from the square peered down its length to the deserted café and bar at the end, where Andrew calmly washed yesterday's mud and Djinn's blood off the cobblestones of the courtyard that surrounded his tables, something turned me away—a *felt*, rather than heard or seen, warning was issued to me. This place is terribly cold, I thought. Quickly, I walked on and went directly to my hotel room, where I

pravděpodobně bych neměl očekávat, že se přizpůsobí tak rychle jako obyvatelé Nové Anglie v devatenáctém století práci s průmyslovými stroji, den po dni, rok po roce, na montážních linkách a budou vyrábět výrobky, které sami nikdy nepoužijí nebo dokonce neuvidí, jak je používají jiní. Obyčejně jsem rozuměl překážkám, kterým čelili, a nezaujatě podle toho přizpůsoboval svá očekávání. Ale dnes z nějakého důvodu mě jejich pošetilost a nedbalost vyvedla z míry a následkem toho jsem se přistihl, že na ně křičím kvůli sebemenšímu přestupku nebo přehlédnutí. Po poledni, kdykoliv jsem se přiblížil k lince, pracovníci hleděli do země nebo jinam, a když jsem se vzdálil do kanceláře, úředníci a manažeři se začali štrachat v kartotékách, jako kdyby hledali ztracený dopis. Nakonec jsem to vzdal, zavolal řidiče a vrátil se do města.

Požádal jsem ho, aby mě vysadil v Bingově parku, a šel jsem ihned do kavárny na konci slepé uličky blízko mého hotelu. Když jsem došel na roh úzké ulice a z náměstí jsem zíral dál podél ní k vylištěné kavárně a baru na jejím konci, kde Andrew klidně smyl včerejší bláto a Djinnovu krev z dlažebních kostek nádvoří, které obklopovalo jeho stoly, cosi mě táhlo pryč – spíše POCIT, než něco slyšitelného nebo viditelného, bylo ke mně vysláno varování. Toto místo je strašně studené, pomyslel jsem si. Rychle jsem šel dál a zamířil přímo do svého

poured myself a tumbler of whiskey and sat by the window, looked out on the park, and waited for dark.

Several drinks later, night had arrived. From my window, I saw the lights of the town come up—strings and chains of lights brightening rooms and lobbies and public spaces and along streets and alleys, illuminating in strips and spots the lives of the people who lived with one another in the cramped tenements and worker-hotels, the boarding-houses and restaurants and outdoor cafés of Gbandeh. My gloom lifted somewhat then, and, for the first time since the previous night, solitude and difference eased their grip on my sense of myself. I left my hotel for the street, and made for the café.

At the crowded bar, I signaled to Andrew, who broke off his conversation with an attractive young woman, Japanese or Korean, in jeans and T-shirt and, without being asked, he brought me an opened Rhino and glass. “Welcome back, sir,” he said.

“Andrew, I have to ask you something. About Djinn.”

“No problem, sir. What about him?”

I said that I had been shocked by what had happened to him. And shocked even more that no one had objected or even seemed to care when he was shot and killed. “Killed for what? For climbing the wall of a building? For refusing to come down when

hotelového pokoje, kde jsem si nalil sklenici whisky, sedl si k oknu, díval se na park a čekal, až se setmí.

Po několika skleničkách nastala noc. Z okna jsem viděl, jak se rozsvěcují světla města – řady a řetězy světel osvětlovaly místnosti, vestibuly a veřejné prostory a podél ulic a uliček osvětlovaly v pruzích a velkých skvrnách životy lidí, kteří žili spolu ve stísněných bytových jednotkách, dělnických hotelech, penzionech, restauracích a venkovních kavárnách Gbandehu. Potom mě skleslost trochu přešla, poprvé od předešlé noci jsem se necítil tak sám a tak odlišný. Odešel jsem z hotelu na ulici a zamířil ke kavárně.

V přeplněném baru jsem pokynul Andrewovi, který ukončil rozhovor s atraktivní mladou ženou, Japonkou nebo Korejkou v džínách a tričku, a bez toho, abych si musel říct, mi přinesl otevřené Rhino a sklenici. „Vítejte zpět, pane,“ přivítal mě.

„Andrewe, musím se vás na něco zeptat. Na Djinna.“

„Žádný problém, pane. A co je s ním?“

Řekl jsem, že mě šokovalo, co se mu stalo. A byl jsem zděšený o to víc, že nikdo nic nenamítal nebo dokonce se patrně ani nestaral, když byl střelen a zabit. „Kvůli čemu ho zabili? Kvůli tomu, že vylezl na zeď budovy? Kvůli tomu, že odmítl slézt, když

the policeman ordered him to? Andrew, that hardly deserves shooting,” I said.

“He broke the rules, sir. He never should have climbed the wall.”

“But he’s a madman! That could have been you!” I said. “Or me! Any one of us could be mad. Maybe we are mad, and he’s the sane one. Who can say for sure?”

“Doesn’t matter, sir. It’s the rules that matter, and he broke them.”

“But they were small rules that he broke. He was killed for it!”

Andrew shrugged, then abruptly asked me how I had enjoyed my meat and vegetable pie.

“What? Well, fine,” I said. “I mean, it was actually delicious.”

Did I wonder about the meat? he wanted to know. He no longer looked at me, but seemed to be trying to catch the eye of the Asian woman at the far side of the bar.

“What has this to do with Djinn, may I ask? And by the way, Andrew, I don’t want this beer, I want a whiskey. Neat.”

He smiled graciously and poured from the best bottle in the place, and when he set the glass before me, he said, “I hope you’re not upset there was no bush meat for it, sir. No chimp.”

“Upset?” I laughed. “Certainly not!”

mu to policista nařídil? Andrewe, za to se přece nestřílí,“ zlobil jsem se.

„Porušil nařizení, pane. Neměl na tu zeď vůbec lézt.“

„Vždyť je blázen! Mohl byste být na jeho místě!“ namítl jsem. „Nebo já! Kdokoliv z nás by mohl být šílený. Možná my jsme blázni a on byl normální. Kdo to může s jistotou říct?“

„Na tom nezáleží, pane. Důležitá jsou pravidla a on je porušil.“

„Ale to nebyla důležitá pravidla, která porušil. Kvůli tomu ho zabili!“

Andrew pokrčil rameny, pak se mě nečekaně zeptal, jak jsem si pochutnal na závinu z masa a zeleniny.

„Na čem? No, byl dobrý,“ odpověděl jsem. „Chci tím říct, že byl skutečně výtečný.“

Chtěl vědět, jestli jsem přemýšlel o mase? Už se na mě neřídil, ale zdálo se, že se snaží upoutat pozornost asijské dámy na vzdáleném konci baru.

„Můžu se zeptat, co to má společného s Djinnem? A mimochodem, Andrewe, nechci toto pivo, dal bych si whisky. Neředěnou.“

Vlídne se usmál a nalil mi z nejlepší láhve, kterou měl, a když přede mě postavil sklenici, prohodil: „Doufám, že se nezlobíte, že tam nebylo žádné maso z buše, pane. Žádný šimpanz.“

„Zlobím se?“ zasmál jsem se. „Jistěže ne!“

“Green monkey can taste just as fine, you know, if you cook it right. But you probably noticed the difference, since you are a smart man mighty familiar with our nation. So my apologies, sir, for having to replace the bush meat with the green monkey.”

I backed away, staring at him in disbelief. He kept a thin smile on his face and poured my untouched beer into the sink, wiped the counter, and returned to his pretty Asian customer.

I didn't feel it, but I must have been drunk, because I have difficulty otherwise explaining my actions then. At the time, though, everything I did made great good sense and had a strict purpose. It was only afterwards that it made no sense and seemed purposeless. By then, however, it was too late. By then, my actions had filled me with feelings that would not leave me, just as a dream will, and those feelings I would eventually be forced to act upon, for they had already begun to act deeply upon me.

I walked through the crowded café directly to the place where Djinn had started his fatal climb the night before. Reaching up, I grabbed onto the wooden support of the balcony and swung myself up onto the balcony itself, and from there, just as Djinn had, shinnied up a rainspout and inched my way along a secondary drain to a further balcony on the left and just above me. By

„Víte, kočkodan může chutnat právě tak skvěle, když ho správně uvaříte. Ale asi jste si všiml rozdílu, protože jste chytrý člověk, ohromně znalý našeho národa. Tak se omlouvám, pane, že jsem musel nahradit maso z buše kočkodanem.“

Couvl jsem a nevěřícně jsem na něho civěl. V obličeji si udržel nepatrný úsměv a vylil mé netknuté pivo do dřezu, utřel pult a vrátil se ke své půvabné asijské zákaznici.

Necítil jsem to, ale musel jsem být opilý, protože mám jinak potíže vysvětlit, co jsem potom dělal. Ačkoli tehdy všechno, co jsem dělal, mělo velký a důležitý smysl a přesný záměr. Teprve později to nedávalo žádný smysl a zdálo se nesmyslné. Pak bylo však příliš pozdě. Potom mě mé jednání naplnilo pocity, které mě neopustily, právě tak jako fantastické odhodlání, těmi pocity, podle nichž jsem byl nakonec přinucen se řídit, protože na mě už začaly hluboce působit.

Prošel jsem přeplněnou kavárnou přímo na místo, kde večer předtím Djinn začal svůj osudný výstup. Sáhl jsem nahoru, rychle jsem se chytil dřevěného balkonového nosníku a vyšvihl jsem se na samotný balkon, a odtamtud, právě tak jako Djinn, vyšplhal na okapovou rouru a sunul se po vedlejším okapu k dalšímu balkonu nalevo právě nade mnou. Teď už mě zákazníci

now, the café and bar customers had spotted me and were watching from their tables, giving me the same rapt attention they had given Djinn the night before. I quickly scanned the crowd for the policeman, but didn't see him. With one hand, I grasped the bottom rail of the balcony overhead, and, with the other, clung to an adjacent ledge, and in that way managed to swing myself from the drainpipe up and onto the balcony. I was three stories high now, over forty feet from the cobblestoned street. I was sweating, but it was more from excitement than exertion, and breathing in rapid gulps, like a tiny, trapped animal, and my heart drummed loudly against my ribs. This was the strangest, most unpredictable thing I had ever done in my life, and while it thrilled me to be doing it, it also terrified me. I had no *reason* for doing it, only a compulsion.

I climbed atop the upper rail of the balcony, as Djinn had, and, balancing there, turned and looked down upon the people, many of whom had left their tables and had gathered excitedly below me, staring up with the same awestruck, slack-jawed gaze they had given the madman, as if they saw in me tonight what we had seen in him the night before, as if I were transforming them into beloved subjects.

Now I saw the policeman—not the same man as last night: this was a taller, darker man with a nearly bald head. He wore the

kavárny a baru spatřili a sledovali mě od stolů, věnovali mi stejně zaujatou pozornost, jakou věnovali včerejší večer Djinnovi. Rychle jsem si prohlédl dav, jestli neuvidím policistu, ale neviděl jsem ho. Jednou rukou jsem uchopil spodní příčku balkonu nade mnou, a druhou jsem se chytil přilehlé římsy, a tímto způsobem se mi podařilo vyhoupnout z okapové roury na balkon. Teď jsem byl tři poschodí vysoko, přes dvanáct metrů nad dlažbou ulice. Potil jsem se, ale bylo to spíše vzrušením než námahou, lapal jsem po dechu jako malé polapené zvíře a srdce mi hlasitě bušilo na žebra. To bylo to nejpodivnější, nejnepředvídatelnější, co jsem kdy v životě udělal, a jak mě to nadchlo, také mě to vyděsilo. Neměl jsem žádný DŮVOD to provést, jen nutkání.

Vylezl jsem nahoru na balustrádu balkonu jak Djinn a tam jsem balancoval, otočil jsem se a podíval dolů na lidi, hodně z nich se zvedlo od stolů a vzrušeně se shromáždili pode mnou, zírali se stejnou posvátnou hrůzou a otevřenými ústy, jako na šílence, jako kdyby ve mně dnes večer viděli to, co jsme v něm viděli předchozí večer, jako kdybych je proměnil na milované subjekty.

Teď jsem uviděl policistu, nebyl to stejný člověk jako poslední večer: tento byl vyšší, tmavší pleti a skoro plešatý. Měl na sobě

same blue shirt and retrieved his pistol from under it. Slowly, almost casually, he aimed the gun at me and called out, "Sir, you must come down now! You cannot climb these walls!" I laughed in response, a laugh of sheer hilarity, of great good humor. I felt nothing but warmth and affection toward this man with his gun, and for that reason alone the absurdity of his command delighted me.

I was three stories from the ground now, with only the tile roof above and, beyond that, the African night sky. I turned away from the crowd and, exposing my back to them, reached up and grabbed hold of the lip of the roof, swung both feet onto a narrow wall molding, where I managed a toehold, and drew myself slowly into the air, moving my body inch by inch toward the roof. I was dangling from the edge of the roof, with my shoulders and head above it, but just barely, and most of my weight still suspended out there in the air. I heard the policeman call to me, "You must come down, or I'll have to shoot you!" Then he said, "Come down, Djinn, or I'll shoot." I know he said it; I know he called me that. It meant many things, but at that moment, it meant to me only that, if he could kill me, he would.

It was impossible now to turn back. If I groped blindly in the air behind me with my feet, trying to find the railing of the balcony below, in seconds I'd surely lose my grip on the roof tiles and fall, as good as shot. It was

stejnou modrou košili a vyndal zpod ní pistoli. Pomalu, téměř uvolněně na mě zamířil a zvolal: „Pane, musíte ihned slézt! Na tyto zdi nemůžete lézt!“ Odpověděl jsem mu smíchem, smíchem z prosté veselosti, ze šlechetného dobrého humoru. K tomuto člověku s pistolí jsem necítil nic než vřelost a náklonnost, a z toho samotného důvodu mě absurdnost jeho příkazu potěšila.

Teď jsem byl tři patra nad zemí, a nad sebou jsem měl jen střechu z tašek a nad ní africkou noční oblohu. Odvrátil jsem se od davu, a zatímco jsem jim vystavoval záda, sáhl jsem nahoru a chytil se okraje střechy, vyšvihl jsem obě nohy na úzkou nástěnnou římsu, kde jsem se zachytil, a vytahoval jsem se pomalu do prostoru, pohyboval jsem se kousek po kousku směrem ke střeše. Visel jsem z okraje střechy, ramena a hlavu jsem měl nad ní, ale jen taktak, a většina mé váhy ještě visela ve vzduchu. Slyšel jsem, jak na mě volá policista: „Musíte slézt, nebo vás budu muset zastřelit!“ Pak dodal: „Slez, Djinne, nebo tě zastřelím.“ Vím, že to řekl; vím, že mě tak pojmenoval. To znamenalo mnoho věcí, ale v té chvíli, to pro mě znamenalo jen, že kdyby mě mohl zabít, udělal by to.

Nyní nebylo možné se vrátit. Kdybych naslepo šmátral chodidly ve vzduchu, snažil se dole najít zábradlí balkonu, za pár vteřin bych se jistě pustil tašek a spadl skoro jako zastřelen. Vynaložil jsem veškerou sílu jen k

taking all my strength just to hold on to the tiles, just to stay where I was. Somehow, though, I found enough strength in my hands and arms to draw my body slowly, agonizingly, up and over the lip of the roof—first my chest, then belly, pelvis, and thighs, and finally one knee—when I heard the crack of a gunshot. The bullet ricocheted off the tile closest to my face, stinging my cheek with bits of clay, and I made one final lunge to safety, over the edge entirely and onto the sloped roof, out of the shooter's line of sight.

I scrambled to the high ridge of the roof and over, turned, and made my way along the far side of it, out of sight for the length of the roof to the gable at the end, where I finally stopped and sat, hunched like a large bird with my legs crossed beneath me and my arms wrapping my shoulders like feathered wings. In the distance, I could see from my perch the crowd at the café, still milling about, peering up at the place where I had disappeared from sight. In the other direction, I overlooked the park. Palm trees clattered dryly in the night breeze. A strange weightlessness and euphoria had come over me. I checked again at the café and saw the policeman put away his gun, and he and the others returned to their tables and to the bar and resumed their normal evening activities. Andrew, with feigned delight, was serving an Asian man who had joined the Asian woman

tomu, abych se udržel tašek, jen abych zůstal tam, kde jsem byl. Přesto jsem nějak našel v rukou a pažích dost síly, abych se vytáhl pomalu a bolestivě nahoru přes okraj střechy – nejprve hrud', pak břicho, pánev a stehna a nakonec jedno koleno – když jsem zaslechl zarachocení výstřelu. Kulka se odrazila od tašky nejbliž mého obličeje, s kusy jílu mi zavadila o tvář, a jedním rozhodujícím prudkým pohybem jsem se dostal do bezpečí, úplně přes okraj a na zkosenou střechu, ze zorného úhlu střelce.

Vydrápal jsem se k vysokému hřebenu střechy a přes něj, otočil se a namířil si to po její vzdálené straně z dohledu ke štítu na konci, kde jsem se nakonec zastavil a sedl si, shrbený jako velký pták s nohama zkříženými pod sebou a rukama složenými na ramenou jako opeřená křídla. Ze svého bidýlka jsem v dálce viděl dav v kavárně, ještě se motal kolem, civěl na místo, kde jsem zmizel z dohledu. Druhým směrem jsem měl výhled na park. Palmy suše šelestily v nočním vánku. Přepadl mě zvláštní stav beztlíže a euforie. Znovu jsem zkontroloval kavárnu a uviděl policistu, jak si odložil pistol a on i ostatní se vrátili ke stolům a k baru a ke svým normálním večerním aktivitám. Andrew s předstíraným potěšením obsluhoval Asiata, který se přidal k Asiatce u baru. Ohromující událost na mě dolehla, ale bylo jasné, že se nikomu jinému

at the bar. A great thing had been inflicted upon me, but it was clear, nothing had happened to anyone else.

Soon, the red dust would return: this was, indeed, the season of inbetween. I leaned back and looked away from Gbandeh, away from Katonga, away from the continent and the planet itself. The clouds had parted, and the dark blue sky billowed overhead like a bedouin's tent. The equator, cut from north to south by the prime meridian, crossed the sky from east to west, and beyond the lines of empire, the stars, like endless grains of desert sands, flowed in vast, uncharted waves across the universe. All night long, I perched on the roof of the old colonial warehouse, staring away from myself until dawn, and when at last I climbed down to the ground, the sky had turned milky white. The stars were gone from sight, as invisible as the equator and the time line now, and the streets and sidewalks of Gbandeh were deserted. I was alone.

nic nestalo.

Brzy se vrátí rudý prach, toto bylo skutečně přechodné období. Zaklonil jsem se a podíval se pryč od Gbandeh, pryč od Katongy, pryč od kontinentu a planety samotné. Mraky se přehnalý a tmavomodrá obloha se vlnila nade mnou jako beduínský stan. Rovník prořatý ze severu na jih nultým poledníkem překřížil oblohu z východu na západ za hranicí říše a hvězdy jako nikdy nekončící zrnka pouštních písků tekly v obrovských, nezmapovaných vlnách napříč vesmírem. Celou noc jsem seděl na hřebenu střechy starého koloniálního skladiště, až do svítání jsem zíral do dálky, a když jsem nakonec slezl na zem, obloha se změnila na mléčně bílou. Hvězdy ztracené z dohledu byly právě teď tak neviditelné jako rovník a časová dráha, a ulice a chodníky v Gbandeh byly vylidněné. Byl jsem sám.

5 Analýza překladu

5.1 Teoretická část

5.1.1 Teoretický přístup

Peter Newmark rozlišuje dva hlavní přístupy k překladu:⁶

- První, pro relativně snadnější texty i literární texty
 - Začneme překládat větu po větě, přeložíme první odstavec nebo kapitolu, abychom získali pocit a vycítili tón. Pak si v klidu přečteme překlad i se zbytkem zdrojového textu.
- Druhý, pro náročnější odborné texty
 - Celý text si dvakrát nebo třikrát celý přečteme, zjistíme záměr autora, rejstřík a tón, podtrhneme obtížná a neznámá slova, například neologismy, metafory, kulturní termíny, vlastní jména, technické termíny apod. a zamyslíme se nad významem každé položky nejprve v kontextu, pak samostatně a pak znovu v kontextu.

Podle Dagmary Knittlové „nezáleží na tom, použijeme-li stejných či jiných jazykových prostředků, ale na tom, aby plnily stejnou funkci, a to pokud možno po všech stránkách, tedy nejen významové, věcné, denotační, referenční, ale i konotační, expresivní, asociační a pragmatické.“⁷ Pro Knittlovou jsou základními faktory překladu textu tři těsně organicky spjaté sémantické složky vyjádřené lexikálními prvky:⁸

- Denotační – informace věcné situace
- Konotační – funkčně stylistické a expresivní zbarvení
- Pragmatický aspekt – zkušenostní

⁶ Peter Newmark, *A Textbook of Translation* (1988; London: Prentice Hall, 1988) 17 and 21.

⁷ Dagmar Knittlová, *Teorie překladu* (1995; Olomouc: UPOL, 1995) 5.

⁸ viz Knittlová 5.

Každá transformace výchozího textu do cílového textu by se dala graficky znázornit na nákresu Nordové:

Obrázek 1. Zachování a přizpůsobení v překladu⁹

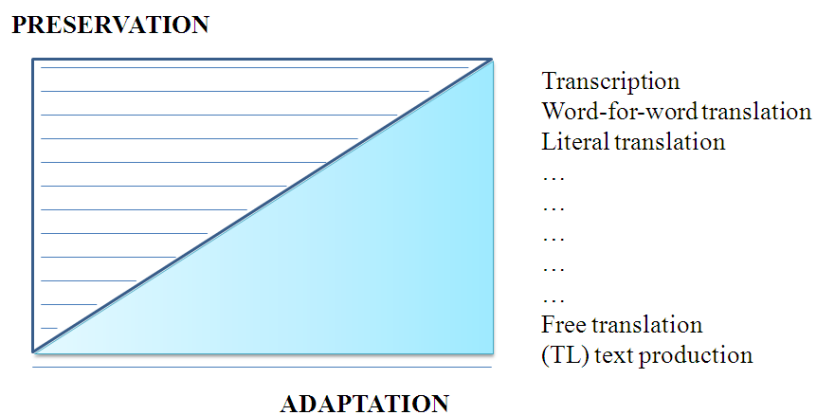
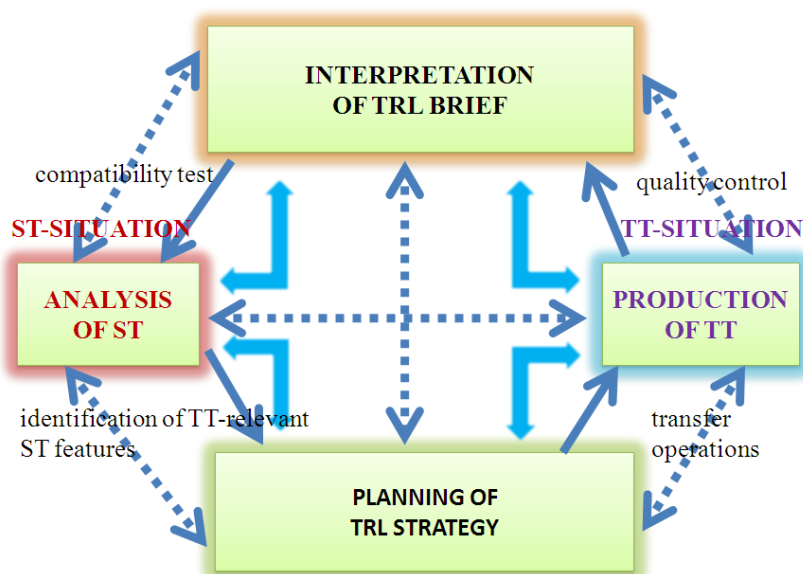

Diagram jednoduše a přehledně ukazuje věčné dilema všech překladatelů.

Stoprocentně doslovné překlady málokdy kvůli posunům významů splní očekávání a naopak naprosto volné mohou v extrémních případech vést k textu, který by autor ani nepoznal. Vyvážení těchto dvou přístupů je předpoklad optimálního řešení. Výsledný text je však vždy kompromisem mezi doslovným překladem a volným.

⁹ Nord 33.

5.1.2 Překladačský proces

Obrázek 2. Překladačský proces podle Nordové¹⁰

Na obrázku 2 je překreslen model překladačského procesu podle Christiany Nordové.

Ve své knize *Text Analysis in Translation* (2005) k tomu říká:

“The circular path of the translation process contains a number of smaller circular movements or “loops” that keep recurring between ST situation and ST, between TT situation and TT, between the individual steps of analysis, and between ST analysis and TT synthesis.”¹¹

Na tomto modelu je zajímavé to, že se překladač neustále vrací k již přeloženým částem a podobně, jako když luštíme křížovku, překlad neustále vylepšuje, dokud výsledný text nespĺňuje všechny požadavky. Vlastními slovy by se s nadsázkou dalo říct: Tři kroky dopředu a dva kroky zpět. Každý kousek přeloženého textu je zdrojem nové situace. Je zapotřebí jej konfrontovat nejen s již přeloženou částí, ale také se všemi možnými skutečnostmi, které by mohly se smyslem sdělení

¹⁰ Nord 39.

¹¹ Nord 38.

obsaženém v textu nějakým způsobem a třeba i vzdáleně souviset. Při každé konfrontaci a po každém ohlédnutí zpět překladatel opraví chyby a již přeložený text je doplněn o nové informace. To opakuje tak dlouho, dokud cílový text TT neodpovídá výchozímu ST. Zjednodušeně řečeno: dokud je co zdokonalovat.

5.1.3 Analýza zdrojového textu a profil cílového textu

Nordová si klade otázky, jejichž zodpovězením získáme základní představu o nejdůležitějších faktorech ovlivňujících výsledný překlad:¹²

Tabulka 1. Základní otázky pro textovou analýzu zdrojů

<i>Who</i>	<i>On what subject matter</i>
<i>is to transmit</i>	<i>is s/he to say</i>
<i>to whom</i>	<i>what</i>
<i>what for</i>	<i>(what not)</i>
<i>by which medium</i>	<i>in which order</i>
<i>where</i>	<i>using which non-verbal elements</i>
<i>when</i>	<i>in which words</i>
<i>why</i>	<i>in what kind of sentences</i>
<i>a text</i>	<i>in which tone</i>
<i>with what fiction?</i>	<i>to what effect?</i>

¹² Nord 158.

Všechny dostupné informace můžeme shrnout do přehledné tabulky:

Tabulka 2. Analýza zdrojového textu a profil cílového textu¹³

	SOURCE-TEXT ANALYSIS	TRANSFER	TARGET-TEXT PROFILE
EXTRATEXTUAL FACTORS			
SENDER	Russell Banks	Marta Bakalíková	Široký okruh čtenářů beletrie
INTENTION	Beletrie-povídka	Podaří se dojmout čtenáře?	Docílit stejného účinku na čtenáře, jak se to povedlo autorovi
AUDIENCE	Angličtí čtenáři beletrie		Čeští čtenáři beletrie
MEDIUM	Povídka je součástí standardní publikace formátu A5		Povídka je součástí bakalářské práce formátu A4
PLACE	Místa v Africe (fiktivní)	Fiktivní místní názvy a pojmenování převzaté i přeložené	Místa v Africe (fiktivní)
TIME	Vznik: 2. polovina dvacátého století Příjem: 2. polovina dvacátého století - současnost	Aktuální	Vznik: podzim 2009 Příjem: podzim 2009
MOTIVE	Dopad amerického vývozu kapitálu na domorodce v Africe	Dokumentovat	Dopad amerického vývozu kapitálu na domorodce v Africe
FUNCTION	Beletrie-povídka	Analýza	Beletrie-povídka (součást bakalářské práce)
INTRATEXTUAL FACTORS			
SUBJ. MATTER	Střet domorodce v Africe se zákonem civilizace	Sociokulturní rozdíly	Střet domorodce v Africe se zákonem civilizace
CONTENT	Příběh amerického manažera v Africe		Příběh amerického manažera v Africe
PRESUPPOSITIONS	Znalost afrického prostředí a zkušenosti z montážních linek	Místní pojmenování	Běžné všeobecné znalosti poměrů
COMPOSITION	Promyšlená kompozice děje, převládají dlouhé		Promyšlená kompozice děje, převládají dlouhé věty,

¹³ Nord 160.

	věty, krátké věty v rozhovorech		krátké věty v rozhovorech
NONVERB. ELEM.	Text členěný do odstavců Výskyt kurzív	Synchronizace začátků odstavců VT a CT Kurziva=>versálky	Text členěný do odstavců ve dvou sloupcích, Výskyt versálek
LEXIS	Neutrální angličtina, geografické a technické termíny, hovorová v rozhovorech	Přizpůsobení se konvencím	Spisovná čeština, geografické a technické termíny, hovorová v rozhovorech
SENTENCE STR.	Složitá, rozvětvená	V krajním případě rozdělit věty	Ponechat charakter složitých vět, ale ne na úkor čtivosti
SUPRASEGM.			

EFFECT			
EFFECT	Barvitě vyprávění	Dbát na čtivost	Čtenáři budou mít zážitek z četby

V tabulce 2 jsem vyplnila většinu údajů týkajících se překladu *Djinna* pro lepší názornost řešené problematiky. Ostatně tabulka je univerzální a lze ji použít pro nejrůznější typy překladů. Na základě tabulky 1 a 2 si můžeme vytvořit základní představu o faktorech, které nejvíce ovlivní výsledný text překladu.

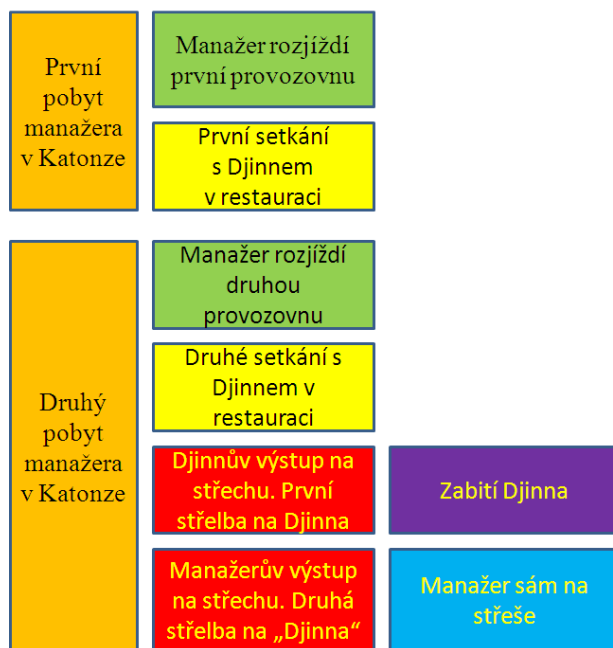
5.1.4 Hlavní faktory

Otázky Nordové z tabulky 1a základní informace zachycené v tabulce 2 nám pomohou v určení, které faktory nejvíce ovlivní náš přístup k překladu. Zamysleme se nad tím, pro koho byl výchozí text určen a kdo bude příjemcem cílového textu. Vymezení typu překladu, charakteru, doby, místa děje, kompozice motivu apod. podstatně zužuje okruh možných řešení. Například u povídky *Djinn* hlavními faktory bude kulturně-sociální prostředí, společenské postavení hlavních postav, motiv expanze amerického kapitálu do zaostalé Afriky a kompozice s pevnou strukturou zápletky.

5.2 Praktická část

5.2.1 Analýza kompozice textu

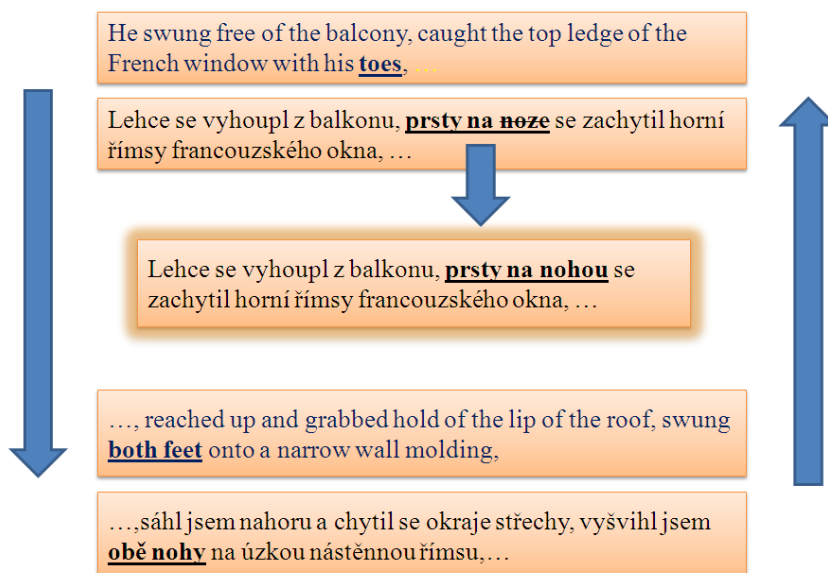
Obrázek 3: Diagram struktury kompozice

Podle obrázku 3 má povídka *Džinn* velmi zajímavou kompozici. Skutečnost, že se v povídce jednotlivé části děje i se svými průvodními jazykovými projevy v částečně pozměněné formě opakují, se dá z překladatelského hlediska velmi dobře využít. Vždy druhé opakování nám může potvrdit nebo vyvrátit správnost naší první verze situace překladu, ale nejčastěji zpřesnit a doplnit, právě proto, že téměř shodné události například šplhání Džinna a později manažera na střechu jsou popisovány podobnými, ale ne stejnými jazykovými prostředky. Při lezení Džinna na střechu si nejsme jisti, jestli se zachytil římsy prsty svých nohou nebo jen jedné nohy. Tuto jistotu můžeme nabýt při studiu výstupu manažera, kde se přímo píše, že se zachytil nohama, a tak můžeme zpětně výstup Džinna v českém překladu zpřesnit a to tak, že se zachytil prsty nohou, ne jedné nohy, protože manažer lezl stejně jako on. Čeština nemá jednoslovný výraz pro prsty na nohou. Tento postup překladu vychází z principu „smyčkového modelu“ Christiany Nordové.¹⁴

¹⁴ See Nord 38.

Obrázek 4. Smyčkový model podle Christiany Nordové

Obrázek 5. Rozdělení textu z hlediska kompozice

Podle Nordové, jestliže je text tvořen z různých částí s odlišnými situačními podmínkami, mohou předznamenat různé překladatelské strategie.¹⁵ S využitím barevného rozlišení použitého v obrázku 3 a 5 můžeme překládaný text rozdělit do několika různých částí podle charakteru použitých jazykových prostředků. Každou část následně zpracujeme individuálně s poněkud odlišnou slovní zásobou. Hranice mezi těmito částmi nejsou ale příliš jednoznačné, dochází zde k prolínání odbornějších a popisných textů s jednoduššími dialogy v menší míře i s hovorovými a expresivními výrazy. Jedná se přece jenom o jednu celistvou dobře strukturovanou povídku. Proto se překladatelské strategie pro takto rozdělené části nemohou příliš lišit.

5.2.2 Volba jazykových prostředků a praktická řešení problémů překladu

5.2.2.1 Sociokulturní kontext

Podobně jako je vystavěna kompozice příběhu (viz obrázek číslo 3 a 5) musíme přizpůsobit výběr jazykových prostředků prostředí, ve kterém se příběh odehrává. Jsme ve výhodě, že máme dost informací nejen o samotném autorovi, ale i díky internetu i o prostředí a době, do kterého je příběh zasazen. Ze skutečnosti, že povídka *Djinn* byla publikována také v časopise *Esquire*, můžeme usuzovat, že je určena širokému okruhu čtenářů z nejrůznějších společenských vrstev a podle toho k ní musíme také přistupovat.¹⁶ Z kontextu všech faktorů vyplývá, že autor chce čtenáře přesvědčit o pravdivosti příběhu a maximálně na něho zapůsobit. Nemělo by proto smysl pátrat, kde se nachází Katonga nebo Gbandeh se svou exotickou scenerií a jestli skutečně existoval Djinn, ale musíme je brát jako šablonu zevšeobecňující bohaté autorovy zkušenosti v typické vzory chování nadnárodních firem v rozvojových zemích, domorodého obyvatelstva k průmyslové revoluci a obyčejných lidí vržených do role manažerů někde v cizí zemi.

Katonga a Gbandeh na mapě není. Nejbližší asociace, která se přímo nabízí je Kongo nebo Ghana, ale i bez znalosti zeměpisu máme pocit, že jsme

¹⁵ Nord 110.

¹⁶ Nord 158.

v Africe, a tento pocit musíme zachovat. Určitou vadou na kráse věrohodnosti by mohl být fakt, že jazykem Katongy v povídce má být podle Bankse angličtina, vždyť Kongo bylo francouzskou kolonií, ale vezmeme-li v úvahu, že například v Jihoafrické republice je angličtina běžnější, můžeme s klidným svědomím tyto „realie“ ponechat, aniž bychom čtenáře pohoršili. Fiktivní zeměpisné názvy jsem proto nechala původní. Co se týče převodu a přepočtu anglických jednotek na standardní jednotky, raději jsem se rozhodla pro substituci analogií podle Knittlové a stopy přepočítala na metry.¹⁷ Podle mého názoru se tím nijak africký kolorit nenarušil. Poněkud jiný problém nastává při popisu ekonomických problémů souvisejících s provozem poboček nadnárodních společností v rozvojových zemích. Ve způsobu vyjadřování a v chápání jazykových termínů má určitě velký vliv globalizace. Uvědomíme-li si, že naše hlavní postava vyprávějící příběh je manažer, nemusíme se bát mu vložit do úst nebo myšlenek i poněkud odbornější výrazy právě z oblasti jeho pracovních aktivit i bezmála filosofických úvah souvisejících s jeho antropologickým pozorováním domorodců. Jak sám říká, byl to jeho koníček. Jiný přístup je třeba volit u dialogů v restauraci. Autor použil hovorové výrazy jen minimálně, působilo by proto rušivě, kdybych citace mluveného slova převyprávěla do expresivnějších výrazů obecné češtiny.

Dále následují typická řešení překladu zahrnující nejčastější problémy.

Uvedené příklady nejsou proto vyčerpávající a nekopírují celý rozsah překládaného textu povídky *Djinn*.

U některých původních názvů firem jsem doplnila obecný klasifikátor, abych je zařadila do české struktury věty. Firma Mercedes-Benz je dostatečně známá i u nás, zato Land Rovers už méně. O klasifikátoru „terénních automobilech“ není sporu a po zvážení není na škodu ani klasifikátor „vozů“ u Mercedes-Benz.

“...and drove about the country in fleets of Mercedes-Benzes and Land Rovers.”

„...a jezdily po zemi v konvojích vozů Mercedes-Benz a terénních automobilech

¹⁷ Knittlová 50.

Land Rovers.“

Gbandehanská specialita nazývaná „bush meat“ má nejlepší protějšek v českém jazyce ve slovním spojení „maso z buše“. Čtenář se později stejně jako manažer dozví, že jde o maso z kočkodana.

“Katongans generally, and Gbandehans especially, socialized outdoors and at night, when it was finally cool enough to eat a large, lingering meal of rice and beans, hot peppers, and bits of what they called bush meat, and drink cheap liquor distilled from palm wine, talk politics and religion, and later dance and make love.”

„Katongané obecně, a zejména Gbandehanští, se scházeli večer venku, když se konečně dost ochladilo, aby mohli pomalu pojídat velké porce rýže s fazolemi, feferonek a kousky ‚masa z buše‘, a popíjet levný likér destilovaný z palmového vína, debatovat o politice a náboženství, a později tančit a milovat se.“

K dokreslení pro nás poněkud exotického prostředí velkou měrou přispívá také jídelníček spolu s nabídkou nápojů, který jsem sestavila z rozhovorů číšníka Andrewa s manažerem:

Rice and beans	Rýže s fazolemi
Hot peppers	Feferonka
Bush meat	Maso z buše
Cheap liquor distilled from palm wine	Levný likér destilovaný z palmového vína
Bottle of Rhino beer	Láhev piva Rhino
Grilled fish	Grilovaná ryba
Freshnetted fish floated by the rains from the mountains	Čerstvě naplavená ryba z hor
Scavenged fish rain-washed from a stream	Opláchnutá ryba deštěm vyplavená z potoka
Meat and vegetable pie	Závin z masa a zeleniny
Chimp	Šimpanz
Wild pig	Divoké prase

Delicious roasted pork loin	Lahodně opečené vepřové karé
A glass of South African red wine	Sklenice jihoafrického červeného vína
Yams	Sladké brambory
Groundnuts	Arašidy
Bitter green of some sort	Ostřejší zelenina
Peppers and onions	Paprika a cibule
Neat whiskey	Neředěná whisky
Green monkey	Kočkodan

Vedle obvyklých jídel, se kterými se můžeme setkat téměř kdekoli v jinde, si zasluhují pozornost speciality jako například: maso z buše, kočkodan, což je asi totéž, nebo čerstvě naplavená ryba z hor.

Pozoruhodný je způsob, jakým Andrew tuto rybu nabízel:

“We got excellent grilled fish. Freshnetted fish floated by the rains down to us from the mountains.”

„Máme vynikající grilovanou rybu. Čerstvě naplavenou rybu, která k nám připlula s deštěm z hor.“

Lákavá nabídka zesílená pozitivním výběrem slov (vynikající, čerstvě naplavená ryba – **sama** připlula s deštěm z hor) se nesečkala s pochopením manažera. Odmítnutí je podbarveno expresivní volbou slov s využitím v českém jazyce velmi bohaté slovní zásoby sloves s předložkami.

“The idea of eating a scavenged fish rain-washed from a stream onto the muddy floodplain did not especially appeal to me...”

„Představa, že budu jíst opláchnutou rybu deštěm vyplavenou z potoka na zablácenou povodňovou oblast, se mi obzvlášť nezamlouvala...”

Popis účesu gbandehanských žen by nemohl být bez úprav přeložen doslova:

“...the women in high heels and provocative, colorful rayon dresses, their oiled

[black hair elaborately plaited and pinned into thick, uplifted wings and blades...](#)”

„...ženy na vysokých podpatcích a v provokativním, barevném hedvábném oblečení, s naolejovanými černými vlasy složitě spletenými a přišpendlenými do silných nadzvednutých křídel a čepelí...“

Nakonec jsem se dopracovala ke kompromisu mezi doslovným překladem a volnější interpretací:

„...ženy na vysokých podpatcích a v provokativním, barevném hedvábném oblečení, s naolejovanými černými vlasy spletenými v dredy a sepnutými do silných nadzvednutých drdolů...“

Idiom „jako novorozené dítě“ sedí v obou jazycích.

“[The whole city, sir, the entire country, gets washed clean like a newborn baby!](#)”

„Celé město, pane, celá země, je čistě omyta jako novorozené dítě!“

Ve výchozím textu nahlíží hosté restaurace na Djinna jako na papeže, což je pro naše čtenáře nezvyklé přirovnání. Dlouho jsem hledala odpovídající ekvivalent, až jsem se rozhodla pro úpravu poněkud archaického úsloví: „Stojí jako svatý za dědinou“. Také se říkávalo: „Stojí jako svatý Jan na mostě.“¹⁸ I když sochy svatých a zejména Jana Nepomuckého patří spíše do naší kulturní oblasti, než do Afriky, světcův věhlas dávno překročil naše hranice, a proto podle mého názoru použitý výraz v překladu má své oprávnění a odpovídá záměru autora.

“...[he grabbed the balcony and pulled himself up to the shuttered window, turned, and faced us like a pope.](#)”

„...chytil se balkonu a vytáhl se až k oknu se zavřenými okenicemi, otočil se a

¹⁸ Radio Praha: „Jan Nepomucký – světec i úředník.“ *Radio Praha*. 5. prosince 2009
<<http://www.radio.cz/cz/clanek/116971>>.

tyčil se před námi jako papež.“

„...chytil se balkonu a vytáhl se až k oknu se zavřenými okenicemi, otočil se a stál nad námi jako svatý za dědinou.“

5.2.2.2. Gramatika

Následují některé typické příklady vět, u kterých v důsledku gramatických pravidel došlo ke gramatickému posunu, změny slovosledu nebo i významu.

Při popisu průmyslového parku autor vystačil s jedním dlouhým souvětím. Tuto příliš dlouhou větu jsem rozdělila na dvě kratší, abych se vyhnula častému opakování which (který).

“Our plant was one of three low, cinder-block cubes in the optimistically named Gbandeh Industrial Park, which was less a park than a permanent construction site, a huge, windblown plain burned and bulldozed out of the equatorial rain forest a decade ago.”

„Naše provozovna byla jedna ze tří nízkých krychlí ze škvárobetonových tvárnic v optimisticky pojmenovaném Průmyslovém parku Gbandeh. Nebyl ani tak parkem jako stálou stavební parcelou, obrovskou, větrem ofukovanou rovinou, před desetiletím vypálenou a srovnanou buldozerem z rovníkového deštného pralesa.“

Níže uvádím další příklad vhodného rozdělení dlouhé anglické věty z důvodu lepší čtivosti výsledného textu. Místo zpřídavnělého přechodníku „trousící se“ jsem začala nově vzniklou větu slovesem „Trousili se“ ve tvaru přičestí minulého.

“There my habit was to sit alone at an outdoor table and drink two chilled bottles of Rhino, the national beer, and over dinner enjoy the sight of the locals trickling into the square from the nearby tenements, rooming houses, and crowded worker-hotels.”

„Sedával jsem tam sám u venkovního stolu a vždy vypil dvě chlazené láhve

národního piva Rhino, a během večere se těšil pohledem na místní obyvatele. Trousili se na náměstí z blízkých činžovních domů, penzionů a přeplněných dělnických hotelů.“

V překladu následující dlouhé věty mi pomohla reorganizace. Vedlejší větu jsem nahradila přídatným jménem „neklimatizované“ a v celém souvětí změnila slovosled. Nestává se tak často, abychom mohli vynechat celou vedlejší větu. Vykompenzovala jsem takto jiný případ, kdy jsem kvůli čtivosti a konstrukci české věty vytvářela souvětí.

“Inside the factory, which was not air-conditioned, everyone sweltered, management and assemblers alike, and red dust from the eroded plain blew without letup through the open windows, covering materials, tools, packaging, and people, whether on the assembly line or behind a desk in the manager's office, with a powdery skin of ferrous oxide.”

„Uvnitř neklimatizované továrny se každý potil, manažer stejně jako montér, a otevřenými okny bez přestání foukal vítr rudý prach z erodované roviny, pokrýval materiály, nástroje, obaly a lidi, ať už na montážní lince nebo za stolem v ředitelně nánosem oxidu železnatého.“

Následující větu bylo obtížné přeložit tak, aby zůstala čtivá i v českém jazyce. Varianty s výrazy jako sebeanalýza, sebezpytování apod. jsem brzy zavrhla a rozhodla se problém obejít opisem.

“I remembered only my early enthusiasm for the place and the people, my first impressions, as it were, and my still unsatisfied curiosity about their lives, along with the self-examination occasioned by my passing irritation with one or another of their, to me, incomprehensible native ways.”

„Vzpomněl jsem si jen na své dřívější nadšení místem a lidmi, na své první dojmy, jak se říká, a svou dosud neuspokojenou zvědavost na jejich životy, spolu se sebeanalýzou způsobenou mým přechodným podrážděním jedním nebo druhým z nich, pro mě, nepochopitelných domorodých zvyklostí.“

„Jen jsem si vzpomněl, jak jsem byl dříve nadšený místem a lidmi, jak

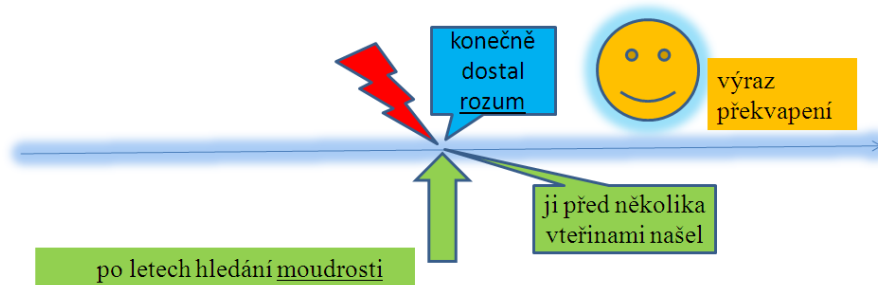
se říká, na své první dojmy, a že jsem vždy prahl zvědavostí po jejich životech a sám se v sobě nimral kvůli pomíjivému roztrpčení z jednoho nebo druhého pro mě nepochopitelného domorodého obyčeje.“

Následující komplikovanou větu jsem musela trochu pozměnit, aby působila aspoň trochu přirozeně. Kvůli nepříjemnému opakování výrazu „wisdom“ ve výchozím textu jsem navíc v českém překladu využila synonym moudrost a rozum.

“His expression was that of a man who, after years of seeking wisdom, had been surprised by it mere seconds ago; and the simple, overwhelming pleasure of at last having obtained wisdom was temporarily keeping him from applying it.”

„Byl to výraz člověka, který po letech hledání moudrosti, byl jí překvapen pouhé vteřiny předtím, a upřímné, ohromné potěšení z toho, že nakonec získal rozum, mu dočasně zabraňovalo ho používat.“

Obrázek 6: Hledání a nalezení moudrosti – první varianta

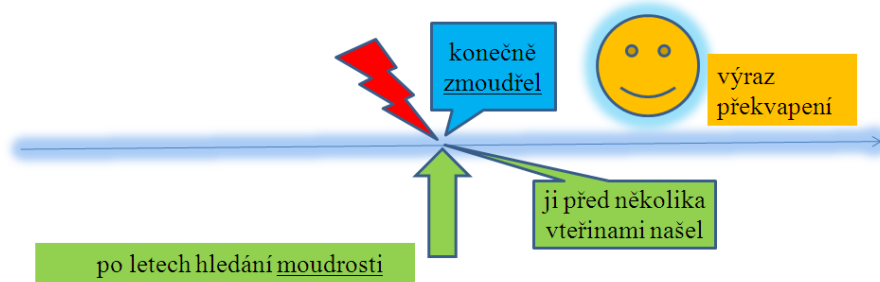

„Byl to výraz překvapení člověka, který po letech hledání moudrosti, ji před několika vteřinami našel, ale upřímné a ohromné potěšení z toho, že konečně dostal rozum, mu dočasně bránilo ho používat.“

Tato varianta překladu je čtivější, ale až příliš jsem se odchýlila od výchozího textu. Nápad vylepšit strukturu české věty o synonyma moudrost a rozum nebyl příliš šťastný, neboť by si někdo o tom člověku mohl myslet, že našel a dostal dvě

různé věci. Nezbylo mi jiné řešení, než opakující se výraz moudrost verbalizovat tvarem slovesa zmoudřet.

Obrázek 7: Hledání a nalezení moudrosti – druhá varianta

„Byl to výraz překvapení člověka, který po letech hledání moudrosti, ji před několika vteřinami našel, ale upřímné a ohromné potěšení, že konečně zmoudřel, mu dočasně bránilo ji využívat.“

Při opakované kontrole již přeloženého textu se objevil logický problém: Na den stahovali rolety?

Obrázek 8. Revize textu pomocí smyčkového modelu Nordové

5.2.2.3 Slovní zásoba

Už při prvním čtení Djinna bylo zřejmé, že nevystačím s běžnou slovní zásobou angličtiny. Podle doporučení Newmarka jsem si podtrhala všechna pro mě neznámá slova a snažila se pro ně najít vhodné ekvivalenty. Některé jsem našla ve francouzsko-českém slovníku. Banks zvláště při popisu reálií, místních firem, různých staveb a jiných objektů využívá někdy i výpůjček z francouzštiny. U názvů srozumitelných i pro české čtenáře jsem původní tvary ponechala, u jiných jsem zvolila přijatelnou náhradu, jako například v následující větě:

“Bordered by stately royal palms, the rectangular park was faced by the five most important buildings in town: the modernist, black-glass, local branch of Citibank; the slat-windowed police bunker; the crumbling, neoclassical manse that served as a municipal office building; the Masonic temple, a forbidding, yellow brick ziggurat; and my neobaroque hotel, the Gbandeh Grande.”

„Obdélníkový park lemovaný majestátnými palmami se rozprostíral poblíž pěti nejdůležitějších budov ve městě: modernistické, tmavě prosklené místní pobočky Citibank, policejní pevnosti s okny se žaluziemi, chátrající novoklasicistické fary, která sloužila jako městská správní budova, zednářského chrámu, ošklivého zigguratu ze žlutých cihel, a novobaročního hotelu Gbandeh Grande.“

V poslední době se ve sdělovacích prostředcích stále častěji setkáváme s výrazem squater, který jako přejímka pronikl do češtiny. Squatery ale většinou označujeme skupiny lidí, kteří se nelegálně usadí v nějakém neobývaném domě. Příbytky na okraji Průmyslového parku Gbandeh by se stěží mohly považovat za domy. Proto jsem se snažila najít vhodnější český výraz. Nakonec zvítězil „samozvaný usedlík“.

“There were small camps of squatters growing like dingy coral along the far edges of the park—clusters of corrugated tin huts, cast-off shipping containers, and abandoned cars, trucks, and buses.”

„Jako zašlý korál se podél vzdálených okrajů parku z nalepených příbytků z vlnitého plechu, vyřazených dopravních přepravníků, opuštěných aut,

nákladňáků a autobusů rozrůstaly malé tábory samozvaných usedlíků.“

Překlad vět týkajících se klimatických změn byl relativně nejsnadnější. Jako nejvhodnější se ukázal téměř doslovný překlad. (Jenom „the heat“ jsem raději přeložila poněkud expresivnějším výrazem v množném čísle: „vedra“.)

“The rain is over, and the heat not yet begun.”

„Děšť končí a vedra ještě nezačala.“

Rozhovory s Djinnem v restauraci jsou v anglickém originálu napsány s využitím redukovaných a nespisovných výrazů. K těmto má nejbližše hovorová čeština. Slovo „MISTAH“ jsem našla na internetu v „Urban Dictionary“. „Mistah: A cute way to say Mister.“¹⁹ Je to pěkný způsob, jak oslovit pána. Nenašla jsem také v tomto případě výstižnější způsob, než v cílovém textu české verze použít spisovnější výrazy.

“You back this time to stay wit' us, mistah?” he asked, and cackled derisively.

„Vrátil jste se, abyste byl s námi, pane?“ zeptal se a posměšně se zachichotal.

Následující výraz je zřejmě zkomoleně “give me that”, k takovému pravděpodobně není v českém jazyce odpovídající redukovaný ekvivalent.

“Gimme that!”

“Dej mi to!”

Podle „Urban Dictionary“ “G'wan” je another term for Go on. „Pokračuj“ nebo „Jdi dál“ nezní v dané situaci nejlépe. Daleko přiměřeněji a působivěji zní „A teď vypadni!“

“G'wan, now,”

¹⁹ Urban Dictionary: “Mistah.” *Urban Dictionary*. [Urbandictionary.com](http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Mistah). 3 December 2009
<<http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Mistah>>.

„A teď vypadni!“

Následuje další ukázka dialogu z restaurace. Redukované tvary slov jsem musela rekonstruovat. U “meat ‘n’ vegetable pie” je ‘n’ zkráceně “and“ a u “like more’n anybody else” představuje zkráceně “than”. V českém jazyce nejsou pro tyto výrazy redukované tvary.

“We got a special native meat ‘n’ vegetable pie tonight, sir, something English peoples like more’n anybody else.”

„Pane, dnes večer máme speciální místní masový závin se zeleninou, něco co mají Angličané raději než kdokoli jiný.“

Po opakovaném čtení do značné míry intuitivního překladu rozhovorů v restauraci jsem dostala strach, jestli jsem výsledný text autorovy prózy příliš a to doslova nepřebásnila. Zcela neplánovaně a neúmyslně se mi v překladu výzvy policisty objevil rým.

“Slowly, almost casually, he aimed the gun at me and called out, ‘Sir, you must come down now! You cannot climb these walls!’ I laughed in response, a laugh of sheer hilarity, of great good humor.”

„Pomalou, téměř uvolněně na mě zamířil a zvolal: „Pane, musíte ihned slézt! Na tyto zdi nemůžete lézt!““

Pokud by po výzvě policisty nenásledovala věta „Odpověděl jsem mu smíchem, smíchem z prosté veselosti, ze šlechetného dobrého humoru,“ určitě bych se snažila větu upravit, aby se nerýmovala. Například takto: „Pane, musíte okamžitě dolů! Na tyto zdi nemůžete lézt!“ Když jsem ale zvážila absurdnost druhého výstupu, tak jak ji autor slovy manažera pociťoval, rozhodla jsem se tento náhodný rým v cílovém textu ponechat. Nepůsobí rušivě, ba právě naopak zapadá do kontextu a přiměřeně v tomto okamžiku odlehčuje vypjatou scénu výstupu manažera.

6 Shrnutí získaných poznatků

Předpokladem úspěšné analýzy a překladu je nalezení vhodného a kvalitního textu. Mezi ve světě známými a uznávanými spisovateli mě zaujal Russell Banks. Z jeho rozsáhlé tvorby jsem si vybrala povídku *Djinn*, která se mi líbila a která zároveň svým počtem 21 normostránek splňovala stanovený rozsah pro bakalářskou práci. Na základě svého průzkumu se domnívám, že tato povídka ještě nebyla publikována v české verzi. Nastudovala jsem teorii překladu Nordové, Newmarka a Knittlové a s jejich přístupem jsem povídku přeložila a analyzovala. Při zpracovávání tématu své bakalářské práce jsem dospěla k názoru, že pro mě nejlepší strategií překladu je kombinace doporučení výše uvedených odborníků. Zvláště pro podobné texty z oblasti beletrie, jako je povídka *Djinn* Russella Bankse zřejmě neexistuje universální postup, který by spolehlivě zaručil stejnou úroveň cílového textu, jakou má výchozí. To ovšem nijak nezmenšuje význam teoretických přístupů. Při překladu povídky *Djinn* jsem ocenila Newmarkovu metodu pro obtížnější texty s podtrháváním slov a opakovaným čtením.²⁰ Velmi užitečné byly pro mě poznatky Knittlové zejména v praktických detailech překladu rozhovorů. Využila jsem komplexní přístup Christiany Nordové k překladatelskému procesu jako takovému. Je nesmírně důležité se vracet s novými poznatky získanými během překládání k již přeloženému textu a provádět opakované revize. S přihlédnutím ke všem faktorům, které ovlivňují překlad, jsem se postupně nejen formálně, ale především smyslem a významem přibližovala konečné podobě cílového textu. Důležitou úlohu také sehrála úloha kompozice díla jako důležitého faktoru ovlivňujícího překlad, jak se o něm také Nordová zmiňuje – viz výše. Zejména u takového díla s promyšlenou strukturou, jakou má i povídka *Djinn* může pochopení autorovy kompozice významně přispět k úspěšnému překladu. Svůj pohled na řešení problémů překladu jsem doplnila názornými obrázky, které usnadňují pochopení záměru autora. Na příkladech překladu jednotlivých vět jsem demonstrovala rozmanitost a různorodost tvůrčího přístupu k cílovému textu. Součástí bakalářské práce je také zrcadlová forma textu překladu se synchronizací začátků sloupců v angličtině a češtině a také klasická forma.

²⁰ see Newmark 21.

7 Závěr

Práce na překladu z oblasti beletrie z pohledu náročnosti na čas a vynaloženého úsilí není příliš produktivní. Ba právě naopak, je zdlouhavá, vyžaduje velkou trpělivost a pečlivost. Využití teoretických přístupů samotnou práci na překladu nezrychlí, ale určitě zkvalitní. To platí především u literárního textu, který vyžaduje komplexní přístup a aplikaci vhodného modelu z teorie překladu. Smyčkový model Nordové, metoda Newmarka i přístup Knittlové se osvědčily. Vystihnout záměr autora z výchozího textu je na prvním místě. Překlad sám o sobě je nikdy nekončící proces a každé hotové dílo překladatele je často nutné aktualizovat z pohledu měnících se podmínek příjemců textu. Některé překlady přetrvávají dlouho beze změny. Dobrý překladatel se pozná podle toho, že ve svém překladu po sobě vždy najde nějakou chybu dříve než čtenáři.

8 Works Cited

Books

Banks, Russell. *Angel On The Roof – The Stories of Russell Banks*. 2000. London: Vintage, 2001.

Knittlová, Dagmar. *Teorie překladu*. 1995. Olomouc: UPOL, 1995.

Newmark, Peter. *A Textbook of Translation*. 1988. London: Prentice Hall, 1988.

Nord, Christiane. *Text Analysis in Translation*. 1988. Rodopi, Amsterdam – New York: Rodopi, 2005.

Internet Sources

Banks, Russel. "Djinn." *Esquire* 1 July 2000, 5 December 2009
<<http://www.esquire.com/fiction/fiction/djinn-0601>>.

Brief Biographies: Russell (Earl) Banks Biography, biography.jrank.org. 6 December 2009.
<<http://biography.jrank.org/pages/4125/Banks-Russell-Earl.html>>.

Radio Praha: „Jan Nepomucký – světec i úředník.“ *Radio Praha*. 5. prosince 2009
<<http://www.radio.cz/cz/clanek/116971>>.

Urban Dictionary: "Mistah." *Urban Dictionary*. [Urbandictionary.com](http://www.urbandictionary.com). 3 December 2009
<<http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Mistah>>.

9 Summary

In the introduction devoted to my bachelor thesis's aim we will read that a good book always finds its reader. On the internet I have found a book of successful stories *The Angel on the Roof* (2000) by Russell Banks. Some short stories were available in a numerous publishers outlook, but only in English. They were also published in *Esquire* magazine, but both American and Czech editors doubted that they were translated into Czech. This is the principal reason why Czech readers do not know the author. It is up to us to surpass the language barrier. Therefore I decided to analyze and translate one of Banks's short story—this is my bachelor thesis's topic and aim.

From the collection of thirty-one short stories *The Angel on the Roof* (2000) I have chosen one called *Djinn* because the author had a special relationship to it. The author's mother met a homeless at a restaurant and this encounter inspired Banks to write this short story. The story takes place in Africa, but it could occur anywhere else. There is no doubt about the parallel with *Djinn*. The short story with its twenty-one pages and varied vocabulary is suitable for my analysis.

Russell Banks (1940) one of contemporary American writers acquired his readers all over the world. He wrote a sequence of successful stories and novels, and for example *Affliction* (1989) and *The Sweet Hereafter* (1991) were also adapted for the screen in 1997. Between his short stories collections we can quote for example *Searching for Survivors* (1975), *The New World* (1978), *Trailerpark* (1981) and *Success Stories* (1986). He received many awards including the John Dos Passos Prize, the American Academy of Arts and Letters Literature Award. Nowadays he lives in New York City, where he continues to write.

A manager is a main protagonist of the short fiction story. His bosses sent him to Katonga so that he secured a production there. The whole story has a well thought out composition. The fact that everything appears twice in the narration is a key to a short story reconstruction. The manager arrived in Katonga twice. He meets *Djinn* in his favorite restaurant where he orders the second beer. *Djinn* climbs a balcony where a policeman shoots him immediately after his warning. The manager realizes the second climb and the situation repeats for the second time, even the second policeman calls our protagonist *Djinn*, only with one difference—that he does not hit him. The manager manages to get on the roof and he stays there till the dawn.

For my short story translation *Djinn*, I have chosen a mirror form, which is used commonly in bilingual popular fiction publications because it is easier. The source English text length usually does not correspond to the target Czech text length therefore there are empty lines after the paragraphs, so that all the English and Czech paragraphs started on the same line. In my bachelor thesis I presented a complete translation of the whole short story.

I present three translation approaches in my analysis.

Peter Newmark distinguishes two principal approaches to the translation. The first one, for easier texts and literary texts—after the first paragraphs we get the feel and the feeling tone of the text, and the second, for more difficult technical or institutional texts—with repeated readings and detailed investigation of the author's intention and with the meaning of underlined words. We will find the register and tone, mark the difficult and unknown words, for example metaphors, cultural terms, proper names, technical terms etc. We will think about the meaning of every item firstly in the context, then separately and then again in the context.

According to Knittlová it is not important if we use the same or different language means, but it is important to fulfill the same function in all the aspects, not only semantic, pragmatic, extensional, referential, but also connotative, associative and pragmatic. For Knittlová the basic factors of the text translation are three closely organically bounded up semasiological constituents expressed with lexical constituents—extensional, connotative and pragmatic aspect.

According to Christiane Nord each text transformation could be expressed graphically as a field among two extremes, 100% preservation and 100% adaptation. A counterpoise of these two is a compromise and an optimal solution.

In my thesis I present a translation process layout by Nord. A translator keeps returning to already translated parts and keeps improving the translation until the target text fulfills all the demands. Every translated part of the text is a source of a new situation. The translator corrects mistakes and adds new information during every confrontation and after looking back. He repeats this method until the target text corresponds to the source text.

Nord asks questions. When we answer them, we will get a basic notion about the most important factors influencing the target translation. We can summarize all the available information in a synoptic table and analyze the source text and the aim text profile.

Nord's questions help us to determine which factors influence the most our approach to the translation. We will think about for who was the source text determined and who will be the receiver of the target text. The definition of the translation type, character, time, location, composition and motive etc. limits substantially the circle of possible solutions. For example in the short story *Djinn* the main factors are the socio-cultural environment, social status of principal figures, expansion motive of the American capital into underdeveloped Africa and the composition with the fixed structure of the plot.

We can use very well from the translation's point of view the reality that the individual parts of the action in the short story with its side language effects in a partly changed form repeat. Always the second repetition can confirm or disprove the correctness of our first version of the translation situation. This translation approach goes out from the principle of Christiane Nord's looping model.

According to Christiane Nord we can select translation strategies if the target text consists of various parts with different situational conditions. I have divided my translated text according to the character of used language means and depicted the result in a colored diagram. The borders between these parts are not definite because they often penetrate the technical and institutional texts and descriptive texts with easier dialogues. Therefore the translation strategies for divided parts cannot differ too much.

Similarly as the composition of the story is built, we adapt the choice of language means to the environment in which the story takes place. We have enough information not only about the author, but thanks to the internet also about the environment and time into which the story is set. From the reality that the short story *Djinn* was also published in the magazine *Esquire*, we can assume that it is destined to a vast circle of readers from diverse ranks. It arises from the context of all the factors that the author wants to persuade a reader about the truth of the story and impress him at most.

Banks's Katonga and Gbandeh are not on the map. The closest association, which comes to our minds, is Kongo or Ghana, but even without any geography knowledge we have a feeling that we are in Africa, and we have to maintain this feeling. There is a different problem in the economical problems description related to the run of supranational companies branches in developing countries. The globalization has certainly a great influence in the way of expressing and understanding of language terms. Our principal protagonist telling the story is the manager; therefore we do not have to fear to put also rather special expressions just from the field of his working activities in his ideas

or thoughts. In dialogues in the restaurant we have to choose a different approach. The author used colloquialisms only minimally. Therefore it would look intrusively if I paraphrased the quotations of the spoken words to expressive colloquial Czech expressions.

The typical translation solutions include translation problems. The said examples are exhaustive and do not copy the whole extent of the translated short story *Djinn*. On the concrete examples of the phrases translation divided into three fields according to the prevailing character of problems I demonstrate a typical translation problems solution.

In a socio-cultural field a menu contributed to sketch in an exotic environment. I compiled the menu from dialogues in the restaurant. In the grammatical field I often solved consequences of grammatical rules, grammatical shift, word order changes or also the meaning.

The graphical figuration of a complicated sentence example contributed to find the target text sense and to find a corresponding Czech sentence with the help of verbalization. On the diagram of the text revision with the help of Nord's looping model I demonstrated how to find a logical problem during a repeated text control.

Rarely there were also loans from French in the vocabulary mainly in the local names. I did not look for new expressions for names comprehensive for Czech readers.

While compiling my bachelor thesis I studied Nord's, Newmark's and Knittlová's translation theory and I translated and analyzed the short story with their help. I came to the conclusion that the best translation strategy for me is a combination of these specialists' recommendation. Especially for similar fiction texts like for example Russell Banks' short story *Djinn* there is apparently no universal attitude, which would credibly guarantee the same level of the target text as the source text has. While translating the short story *Djinn* I appreciated Newmark's method for more difficult texts with underlying words and repeated reading. Knittlová's piece of knowledge was very useful for me particularly in practical details of dialogues translation. I have used Christiane Nord's complex attitude to the translation process. It is immensely important to return with new information gained during the translation to the already translated text and make the repeated revision. While translating *Djinn*, I was paying attention to all the factors which influence the translation and I was getting closer and closer to a final form of the target text. The composition role of the story played an important role as an important factor influencing the translation. In this story with a thought structure the author's composition can significantly contribute to a

successful translation. I added diagrams to demonstrate my point of view and the author's intention. On the examples of particular sentences I presented the diversity of a creative approach to the target text.

In conclusion I state that the usage of theoretical approaches does not accelerate the translation work, but definitely improves its quality. It is true above all in a literary text which demands a more complex approach and an application of a suitable model from the translation theory. Newmark's method, Knittlová's approach and Nord's looping model helped me to find a solution. It is always primary to comprehend the author. A good translator finds a mistake in his translation sooner than a reader.

10 Anotace

Jméno a příjmení:	Marta Bakalíková
Katedra:	Anglistiky a amerikanistiky FF UP v Olomouci
Vedoucí práce:	Mgr. Jitka Zehnalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Analýza a překlad povídky Djinn Russella Bankse
Název v angličtině:	Analysis and translation of Russell Banks's short story Djinn
Anotace práce:	Tato bakalářská práce se zabývá analýzou a kompletním překladem povídky Djinn Russella Bankse. Řeší uplatnění teoretických přístupů a především smyčkového modelu a analýzy zdrojového textu a profilu cílového textu Christiany Nordové. V bakalářské práci jsou kompozice a sociokulturní kontext zvažovány jako hlavní faktory, které ovlivňují výsledný text překladu. Práce je doplněna diagramy, které usnadňují pochopení záměru autora a řešení konkrétních problémů překladu.
Klíčová slova:	Překlad, analýza, kompozice, faktor, smyčkový model, kontext, přístup, povídka
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis deals with an analysis and a complete translation of Russell Banks' short story Djinn. It solves an usage of theoretical approaches and above all Christiane Nord's looping model and her analysis of the source text and her profile of the target text. In my thesis the composition and the socio-cultural context are considered as principal factors which influence the translation of the target text. My thesis is added with diagrams which facilitate the author's aim understanding and my solution of concrete problems in the translation.
Klíčová slova v angličtině:	Translation, analysis, composition, factor, looping model, context, approach, short story
Přílohy vázané v práci:	1. CD 2. Kopie anglického originálu povídky DJINN
Rozsah práce:	68 stran
Jazyk práce:	CZ